

DATED
NEWS
DELIVER BY
SATURDAY
MAY 13

LAIKS

WEEKLY NEWS
PERIODICAL
POSTAGE PAID
ST PETERSBURG, FL
AND ADDITIONAL
MAILING OFFICE
(USPS 301-500)
ISSN 1089-8832

«LAIKS» IS PUBLISHED SINCE 1949 // «LAIKS» IZNĀK NO 1949. GADA
Published 48 times per year except the first week in January, the first week of May, the last week in June, the last week in December
Published weekly by: Latvian Newspaper «Laiks», Inc., 6145 SUN BLVD Apt. 203, ST PETERSBURG, FL 33715
POSTMASTER: Send address change to: «Laiks», 4B S HERON ST MANCHESTER, NJ 08759
E-mail: LaiksDSR@aol.com

Lasiet tīmeklī!
www.laiks.us

Volume LXXIV Nr. 18 (6100)

2023. gada 13. maijs – 19. maijs

4. maijs LATVIJĀ

4. maijā Latvijā un citviet pasaulē svinēja Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas deklarācijas pasludināšanas 33. gadadienu. Rīgā bija daudzveidīga kultūras pasākumu programma pilsetas parkos, skvēros un kultūras centros. Ikviens tika aicināts piedalīties tradicionālajā “Ziedu Latvijas” veidošanā pie Brīvības pie-

minekļa. Tautas tēpu centrs “Senā klētis” aicināja uzvilkt tautas tēpu par godu Latvijai un piedalīties tradicionālajā tautas tēpu gājienā, nolikt ziedus pie Brīvības pieminekļa, kā arī pēc tam apmeklēt svētku koncertu Rātslaukumā. Vēlāk ziedus pie Brīvības pieminekļa ziedus nolika arī amatpersonas.

Ziedus pie Brīvības pieminekļa nolika mūsu laikraksta lasītāja, pensionētā skolotāja Anna Vērpe. Viņa saka: “Mīlie tautieši, brauciet mājās - celsim Latviju kopā!”

trolejbusa galapunkts pie Brīvības pieminekļa

*tepat ir mūsu svētā
un tālā brīvība
mēs atnākuši esam
kā bija norunāts*

*tepat vien viņa dzīvo
tās vaigs ir raizēm klāts
mēs atnākuši esam
kā bija norunāts*

*sen varējām te atnākt
kad laiks bij sīks un kluss
kad galapunktā nāca
pilns ļaužu trolejbuss*

*pilns trolejbuss ar mūsu
ar sāļām asarām
bet atbraukuši bijām
kur galapunkts bij tām*

*mēs braucām svētai apkārt
bet nedzīvojam tā
kā bija zvērēts domāts
kā bija norunāts*

*tepat ir mūsu svētā
un tālā brīvība
mēs atnākuši esam
kā bija norunāts*

Alūksnē bija Nacionālo bruņoto spēku diena. No rīta notika dievkalpojums Alūksnes Eņģēliski luteriskajā baznīcā, pēc tam pie Alūksnes Jaunās pils Latvijas un ārvalstu bruņoto spēku, Valsts robežsardzes, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Valsts policijas un Jaunsardzes vienību un tehnikas parāde, kurā pieņēma Valsts prezidents Egils Le-

vits. Parādi papildināja aviācijas pārlidojumi.

Pēc parādes Pilssalas stadionā varēja aplūkot militārās tehnikas, ieroču un ekipējuma standus, kā arī dažādus paraugdemonstrējumus: Nacionālo bruņoto spēku Militārās policijas kinologu, Valsts robežsardzes vienības kinologu, Valsts policijas kinologu un hipologu, kā arī Valsts

policijas kolledžas tuvcīņas un Zemessardzes 54. kaujas atbalsta bataljona paraugdemonstrējumus sprādzienbīstamu priekšmetu iznīcināšanā. Notika arī Nacionālo bruņoto spēku Štaba orķestra defilē un Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnazijas orķestra defilē programma, kā arī Latvijas un ārvalstu bruņoto spēku un Alūksnes pārstāvju sadraudzības spēles futbolā.

Foto: LETA

Latvian newspaper

LAIKSFrequency: WKLY EXC 1ST WK - JAN, 1ST WK - MAY,
LAST WK - JUN; LAST WK - DEC**Latviešu nedēļas laikraksts**Iznāk sestdienās, 48 reizes gadā
Abonēšanas maksa ASV dolāros:
3 mēn. US \$ 50.00
6 mēn. US \$ 100.00**Redakcija Rīgā**, Gertrūdes ielā 27, Rīga, LV-1011, Latvija.
Tālr.: +371 67326761, fakss: +371 67326784
e-pasts - redakcija@laiks.us
mājaslapa - www.laiks.us**Redaktore:** Ligita Kovtuna
mob. tālr.: +371 29439423. e-pasts: ligita@laiks.us**Par REKLĀMU un SLUDINĀJUMIEM,
kas iesniegti LATVIJĀ, maksājumi notiek EURO.**Neizlietotus manuskriptus un fotoattēlus redakcija neuzglabā.
Redakcijai ir tiesības iesūtītos materiālus izmantot arī saīsinātus.Laikrakstā iespiestajos, ar autora vārdu vai iniciāļiem
parakstītajos rakstos izteiktās domas ar redakcijas viedokli
par pašu jautājumu var arī nesaskanēt.
Par reklāmas vai sludinājuma saturu atbild reklamdevējs.Sarīkojumu un dievkalpojumu ziņas sūtīt Inesei Zaķis
e-pasts: rigaven@aol.com**Par REKLĀMU un SLUDINĀJUMIEM,
kas iesniegti ASV, maksājumi notiek ASV dolāros.**Sēru sludinājumus un adresu maiņas sūtiet pēc adreses
4B S HERON ST MANCHESTER, NJ 08759
e-pasts: LaiksDSR@aol.comJa vēlaties saņemt vairāk informācijas par avīzi,
lūdzu, zvaniet LAIKA ASV tālr.: 727 385-4256**Sākas Dziesmu svētku bilešu tirdzniecība**

Bilešu tirdzniecība uz Svētku maksas pasākumiem notiks pakāpeniski, sniedzot interesentiem iespēju nopirkt interneta veikalā biletes uz dažādu nozaru koncertiem.

No 15. maija biletes internetā būs iespējams iegādāties uz 15 notikumiem: Garīgās mūzikas koncertu, diriģentu koŗa koncertu "Diriģents", vietas tribinē Svētku gājiena laikā, Svētku Atklāšanas koncertu, vokālo ansambļu mūsdienu mūzikas koncertu "Skaņu portreti", vokālo ansambļu garīgās mūzikas koncertu "Dievs. Daba. Cilvēks", bērnu un jauniešu vokālo ansambļu koncertu "Es vēlos sev ko pastāstīt", pūtēju orķestru lielkoncertu "Laiks iet pāri" un pūtēju orķestru latviešu mūzikas koncertu "Partitūra svētkiem", kokļu mūzikas lielkoncertu "Laika upe" un nakts koncertiem – "Gaismas dārzs" un "Nakts dziesma", mazākumtautību kopu koncertu "Sauls dziesmas audeklā", vokāli simfoniskās mūzikas koncertu "Šūpulis", tautas tērpju skati "Mēnesnīcā" un tautas mūzikas koncertu "Trejdeviņi spēlmaniši".**No 17. maija** pircējiem intere neta tirdzniecībā būs pieejamas biletes uz deju koncertiem: lielkoncertu "Balts" Arēnā Rīga un lieluzvedumu "Mūžīgais dzinējs" Daugavas stadionā.**No 19. maija** tirdzniecībā internetā būs pieejamas biletes uz koŗu lielkoncertu "Tīrums" un tā ģenerālmēģinājumu, Noslēguma koncertu "Kopā augšup" un tā ģenerālmēģinājumu, kā arī Sadziedāšanas nakti (noslēguma koncerta bilešu īpašniekiem nav nepieciešams iegādāties atsevišķas biletes).**No 22. maija** biletes, kas netiks izpirktas internetā, būs iespēja iegādāties arī kasēs, kā arī būs iespēja izpirkt biletes iepriekšējā rezervācijā. No 12. jūnija varēs izpirkt iepriekšējā rezervācijā pieteiktās biletes, kas netiks izpirktas.**Iespējas Svētku dalībniekiem**

Svētku dalībniekiem būs iespēja bez maksas apmeklēt Atklāšanas koncertu, tautas lietiskās mākslas izstādi "Mēnesnīcā", pūtēju orķestru lielkoncertu "Laiks iet pāri" un zaļumballi,

koŗu lielkoncertu "Tīrums. Dziesmas ceļš" un tā ģenerālmēģinājumu (stāvvietās), Noslēguma koncerta ģenerālmēģinājumu (stāvvietās) un Noslēguma koncertu "Kopā augšup" (stāvvietās), kā arī Sadziedāšanas nakti. Šajā reizē teju 41 000 dalībnieku bija iespēja **iepriekšējā rezervācijā** izpirkšanai pieteikties vienai biletei uz savas nozares Svētku koncertu, pieteicās teju 33 000 dalībnieku. Šīs biletes dalībniekiem būs iespēja izpirkt no 22. maija līdz 4. jūnijam.

Vienā pirkuma reizē uz vienu pasākumu varēs iegādāties ne vairāk kā četras biletes. Visas iepriekšējā rezervācijā pieteiktās biletes, kas netiks izpirktas, 12. jūnijā nonāks publiskajā tirdzniecībā. Daudz bērnu ģimenēm ar Latvijas Goda ģimenes aplieciņiem sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu tika nodrošināta iespēja pieteikties uz biļetēm iepriekšējā rezervācijā uz bilešu skaitu, kas lielāks par četri.

Vairāk skatīt
www.dziesmusvetki.lv**L A S Ī T Ā J A S B A L S S****Kopsim, saudzēsim un
apbrīnosim skaisto dabas grāmatu!**

SIMONA PERTA

*Zinu vietu, kur dienas un nakts pavada dažādi zvēri un putni – vāveres, zaķi, zilītes, kojoti, vardes, dūjas, oposumi, mazas ķirzakas, jenoči, meža pīles, gārņi un pat Kanadas zosis. Vārbūt neticēsiet, bet šie un vēl daudzi citi dzīvnieki mājā Losandželosas latviešu sabiedriskā centra apkaimē.*Latviešu nams Losandželosā ir Elīzes ielejā, tā tiek dēvēta arī par *Frogtown*, jo vārdes te tomēr spējušas turpināt dzīvi pēc Losandželosas upes iebetonēšanas (darbi sākās 1938. gadā un tika pabeigti 1960. gadā). Šī vienreizējā upe ir tikai desmit minūšu gājiena attālumā no latviešu nama!Mazliet pastāstīšu par skaisto dabu mums visapkārt. Sākšu ar upi. Apmēram pusgadu ir diezgan zems ūdens līmenis un tikai stipru lietavu laikā, parasti no novembra līdz aprīlim, ūdens paceļas gandrīz līdz upes gultnē ieaugušo koku lapotnēm. Pastāģājoties gar upes krastu pa Losandželosas zaļo taku (*Los Angeles River Greenway Trail*), kas ir asfaltēts ceļš gan gājējiem, gan braucējiem ar divriteņiem, var

ieraudzīt upes gultnē ieaugušus kokus un krūmus. Koki tur vajadzīgi, lai palēninātu ūdens straumi. Taču tā kā upe ir ierobežota ar betona klājumu, rodas citas problēmas. Dabiskas upes plūdim būtu jābūt trīs līdz septiņas reizes platākam, lai ūdens plūsmas straujums palēninātos un ierobežotu plūdu iespēju tuvējā apkaimē.

Kā jau minēju, gar Losandželosas upi ir izbūvēts ceļš gājējiem gan ar bērnu ratiņiem, gan viņu pavadoniem suņiem, un to var izmantot arī ritenbraucēji. Ir pat taka jātniekiem. Šo ceļu mērķis ir sagādāt iespēju pastaigāties no Hansena dambja (*Hansen Dam*) pa nepārtrauktu gājēju ceļu līdz pat okeanam, kurā ietek 50 jūdžu (80,4 km) garā Losandželosas upe.

Diemžēl jaunākā (2022. gada) informācija liecina, ka Losandželosas upe ir viena no Amerikas visvairāk apdraudētākām. Tā ir slikti apsaimniekota, upes piesārņojums ir ļoti augsts un vēl, protams, to ietekmē klimata pārmaiņas. Ūdens kvalitāte atbilst normām, taču peldēties upē

joprojām ir aizliegts. Losandželosas upē ietek attīrīts kanalizācijas ūdens no vairākām pilsētām – Glendāles, Burbankas un Losandželosas.

Gribu atgādināt, ka mēs esam atbildīgi par dabu latviešu nama apkaimē un telpās. Varam priecāties par Ingūnas Galviņas iedestītajiem skaistiem ziediem un krāšņumaugiem pie nama. Pateicamies par Reinu ģimenes darbu, tirot baznīcas apkārtni. Paldies vecākiem, viņi allaģ palīdz sakopt nama telpas pēc bērnu nodarbībām skolā. Manuprāt, ir skaisti, ka mēs katrs kaut ko cenšamies darīt, lai uzlabotu nama apkārtni. Un tieši tagad ir īstais laiks, lai ko darītu. Daģādas organizācijas pašlaik plāno upes tīršanas talkas. Viena jau bija 22. aprīlī, nākamajām talkām var pieteikties *Elysian Valley Riverside Neighborhood Council* vai *Rio de Los Angeles State Park*.

Aicinu ikvienu pievienoties un baudīt skaisto dabu gan nama tuvumā, gan pie upes un upes parkā! Šī skaistā upe nodrošina ūdens apģādi, uzlabo gaisa kvalitāti un dzesē svelmi.

Nedēļas teikums

"Dziesmu svētki ir iespēja sanākt un justies kopā. Mēs esam diezgan vienpatnīgi, katrs savā alā, bet Dziesmu svētkos tiek aizmirsti visi kaģki un ķiviņi, un tajā pusotrā svētku nedēļā ir ideālā Latvija."

Inese Lūsiņa, mūzikas žurnāliste, Triju Zvaigģņu ordeņa virsniece

LAIKS4B S HERON ST MANCHESTER, NJ 08759
laiksdsr@aol.com
www.laiks.usLūdzu, maksāt ASV dolāros uz «Laiks» Inc. vārda
Abonējiet laikrakstu LAIKS, neizejot no mājām – lietojiet
www.laiks.us!«LAIKA» abonements maksā: 3 mēnešiem ASV \$65.00
6 mēnešiem ASV \$130.00**FLORIDAS IEDZĪVOTĀJU IEVĒRĪBAI!** Lūdzu pievienojiet
7% Floridas nodokli par laikraksta abonēšanu!Laiks pa gaisa pastu Amerikā 3 mēneši \$89.00
6 mēneši \$178.00
Laiks pa gaisa pastu Latvijā 3 mēneši \$89.00
6 mēneši \$178.00
Laiks pa gaisa pastu Kanadā 3 mēneši \$97.00
6 mēneši \$194.00
Laiks pa gaisa pastu citur ārzemēs 3 mēneši \$120.00
6 mēneši \$240.00

Ārpus ASV LAIKU var pasūtīnāt tikai pa gaisa pastu.

Uzvārds, vārds: _____

Adrese: _____

zip: _____

Laikraksta izdošanu atbalsta
Latvijas Kultūras ministrija

Sanfrancisko Jaunais teātris dodas viesizrādēs uz Latviju

AIJA MOELLER

Jūnija izskaņā, īsi pirms Dziesmu un deju svētku atklāšanas, Latvijā viesosies Sanfrancisko Jaunais teātris no Kalifornijas (ASV), kas Latvijas skatītājiem sniegs divas izrādes, kas veidotas pēc trimdas autoru darbiem. Tās tapušas sadarbībā ar Latvijā zināmiem teātra nozares profesionāļiem – izrāde “Anšlavs un Veronika” ar galvenās lomas atveidotāju Kaspuru Znotiņu, bet izrāde “Ķēves dēls Kurbads”, ko režisējis Viesturs Meikšāns.

Izrādi “Anšlavs un Veronika”, kam pamatā ir Raimonda Stap-

precētā pāra pārcelšanos no Ņujorkas uz Oregonu, seko viņiem līdzī uz Kaliforniju un beidzas ar rakstnieka aiziešanu Mūžībā. Raimonds Staprāns abus pazinis personīgi, kā arī, rakstot lugu, izmantojis Veronikas Janelsiņas atmiņas. Autors pievēršas laulāto draugu savstarpējām attiecībām, saskarsmei, intelektuālajiem strīdiem un domu apmaiņai, iepinot šie stāsti no viņu dzīves ļauj skatītājam atklāt abus kā personas, atstājot varoņu literāros un mākslinieciskos sasniegumus aizkadrā.

kos ASV 2022. gada jūlijā. Kaspars piekrita un tad intensīvi sadarbojās ar teātri gan virtuālajā vidē, gan uz vietas Sanfrancisko un Sanpaulā. Vaicāts tagad par gaidāmo izrādi Latvijā un ko skatītāji var sagaidīt, viņš atbild, ka joprojām Anšlava Eglīša tēma ievijas viņa profesionālajā dzīvē:

“Tagad lasu Ievas Strukas monografiju “Par skaisto un aplamo dzīvi”, un tur parādās viela jauniem minējumiem par Anšlava Eglīša seksualitāti (aseksualitāti). Protams, lasot lugu “Anšlavs un Veronika”, veidojot izrādi un

mūsu izrādes spēles vietas meklējumos un nokļuvām pārsteidzošā un elegantā Anšlava Eglīša mūzejā. Filmā spēļu Arnīti – muižas “inventāru”, kā viņu sauca vietējie. Sāksim filmēt jau maijā. Un arī Staprāns mani nepamet – sarīkojām Zoom mēģinājumu 8. martā, lai sāktu atcerēties izrādi, un arī lugas autors bija Sanfrancisko Latviešu namā kopā ar Latvijas dokumentālistiem, kas taisa filmu par viņu “Sarkanais šķūnis” (šai filmā spēlēja Staprāna lugu fragmentos). Man bija izdevība apru-

sinājās Oslo, Norvēģijā, iegūstot augstu žūrijas novērtējumu.

“Maldās tie, kas domā, ka amatieru izrāde nespēj pārsteigt. Pirmkārt, biju patīkami pārsteigts par materiāla izvēli – parodija ar veselīgu pašironijas devu, kas tomēr pierāda, ka latviešiem mēdz būt humora izjūta. Otrkārt, izkoptā spēles teātra maniere, kas liek pārvērtēt amatierisma un profesionāla teātra robežas. Treškārt, veselīga C vitamīna deva, kas vienmēr noder. Ceturtkārt, vienmēr novērtēju ansambļus, kas gatavi

Skats no izrādes "Anšlavs un Veronika"

Taira Zoldnere – Veronika, Kaspars Znotiņš – Anšlavs

Skats no izrādes "Ķēves dēls Kurbads"

rāna luga, Sanfrancisko Jaunais teātris izrādīs kultūras centrā “Siguldas devons” šī gada 30. jūnijā plkst. 19.00. Šī ir izrāde par dzīvesbiedriem rakstnieku Anšlavu Eglīti un mākslinieci Veroniku Janelsiņu, kas lielāko mūža daļu pavadīja trimdā, Amerikā. Izrāde iesākas ar

Anšlava lomā ieturējis izcilais Jaunā Rīgas teātra aktieris Kaspars Znotiņš. Iespaidojusies no Kaspara tēlotā Kurcuma filmā “Homo novus” (2018), režisore Māra Luisa viņu uzrunāja aptuveni divus gadus pirms paredzētās pirmizrādes Vispārējos latviešu Dziesmu un deju svēt-

spēlējot to, nevar par to nedomāt. Anšlavs mani nepamet – šodien saņēmu scenāriju pirmajam trim sērijām daudzsēriju filmai “Pansija pili” (pēc tāda paša nosaukuma A. Eglīša darba motīviem). Kā zināms, romāna darbība risinās Inciemā, kur bijām aizbraukuši rudenī ar Māru Luisu

nāties ar Raimonu, bet viņš bija īsti anšlaviski izvairīgs, kad jautāju par viņa dzīvi. Un pareizi ir – tā teikt, meklējiet rakstos un lugās! Tur viss ir uzrakstīts.”

Otra izrāde, ko būs iespējams novērtēt Latvijas publikai, būs “Ķēves dēls Kurbads”, kas veidota pēc valodnieka Valda Zepa (pseidonīms Jānis Turbads) romāna motīviem. To būs iespēja noskatīties 2023. gada 29. jūnijā plkst. 19.00 radošajā kompleksā “Zeit” Ligatnē. Izrādes režisors ir Viesturs Meikšāns, un viņš ar nepacietību gaida jūnija beigas.

Savu romānu autors Valdis Zeps nodēvējis par pasaku, kas sarakstīta pietātes trūkumā, un izmantojis tajā latviešiem zināmus mitoloģiskos, literāros vai vēsturiskos tēlus, savijot Lāčplēša un Kurbada teikas ar mūsdienu birokrātijas principiem. Skatītājam tiek piedāvāta Valda Zepa versija par to, kas notiek, kad Kurbads, nevis Lāčplēsis, satic Laimdotu un viņam jācinās ar Melno bruņinieku, Lāčplēša tradicionālo ienaidnieku, pasaulē, kurā valda visaptverošs Reglaments. Iznākums ir paradokšāls farss Sanfrancisko Jaunā teātra interpretācijā, ko režisors raksturo kā “lakonisku, koncentrētu, asprātīgu, politisku, ar mitoloģiskām atsaucēm”. Izrāde savu pasaules pirmizrādi piedzīvoja 2022. gada rudenī astotajā diasporas amatieru teātru festivālā *Laipa 2022*, kas nori-

neiet pa ierastām takām, bet uzdrošinās izaicināt sevi, turklāt to dara tik prasmīgi. Silti iesaku!” Tā izrādi vērtē aktieris un režisors Jūrgis Spulenieks.

Sanfrancisko Jaunā teātra vadītāja un režisore Māra Luis (Lewis) saka: “Mums kā teātrim ir ļoti svarīgi augt. Amatieru teātrim, un it īpaši mums, ārpus Latvijas, tā ir unikāla iespēja sadarboties un gūt jaunu pieredzi ar augsta līmeņa profesionāļiem. Mēs ceram, ka arī tautieši Latvijā un svētku viesi novērtēs šīs izrādes!”

Biļetes uz abām izrādēm var iegādāties vietnē bilesuparadize.lv.

Par Sanfrancisko Jauno teātri

Sanfrancisko Jaunais teātris dibināts 2010. gadā un šobrīd ir vienīgais aktīvais latviešu teātris ASV. Tā pieredzes krājumā ir septiņi iestudējumi. Izrādes ir priecējušas skatītājus ne tikai Sanfrancisko, bet arī 2017. gada XIV Vispārējos latviešu dziesmu un deju svētkos Baltimorā, ASV ar izrādi “Emils un Berlīnes zēni” un 2022. gada XV Vispārējos Latviešu dziesmu un deju svētkos St. Paulā, ASV ar izrādi “Anšlavs un Veronika”, kā arī latviešu centros Losandželosā, Vašingtonā, Bostonā, Reikjavīkā un Oslo. Sanfrancisko Jaunais teātris šobrīd aktīvi organizē deviņo diasporas amatieru teātru festivālu *Laipa 2023*, kas notiks Sanfrancisko no 2023. gada 26. līdz 29. oktobrim.

JĀNIM ENDZELĪNAM 150

SARMA
KĻAVIŅA

Sarma Kļaviņa ir *Dr. philol.*, LZA goda doktore. Latvijas Universitātē docējusi vispārīgo valodniecību, valodniecības vēsturi, kvantitatīvo lingvistiku un citus kursus. Publicējusi grāmatas *Valoda kā sistēma*, *Valodas daba*, *Latviešu valodas pētnieki: no kļaušu laikiem līdz savai valstij*, *Latviešu valodas inversā vārdnīca*, *Statistika valodniecībā*. Pēti Jāņa Endzelīna dzīves gājumu.

Jānis Endzelīns ielika pamatus baltistikai un atstājis mantojumā vienotu latviešu literāro valodu.

1873. gadā, kad latvieši gatavojās Pirmajiem vispārējiem dziesmu svētkiem, Kauguru pagasta Mičkēna – jā gan, Vidzemē māju nosaukumi mēdz būt vienskaitli – saimnieku Mārča un Kristīnes Enzeliņu ģimenē 22. februārī piedzima otrais dēls Jānis, nākamais izcilais, pasaulē pazīstamais valodnieks. Tēvs 1862. gadā no grāfa fon Mengdena par lielu naudu bija izpircis 86 desetīnas (~88 ha) zemes un iekopis priekšzīmīgu saimniecību. To vēlāk mantoja vecākais dēls Hermanis, bet vidējais dēls Jānis un jaunākais dēls Augusts varēja skoloties.

Interese par valodām kopš jaunības

Pēc Kauguru pagastskolas, kur zēni mācījās bogstābus (lasīšanu), katkismus (ticības mācību), historiju (vēsturi), turnēšanu (vingrošanu), ceļināšanu (rēķināšanu), vācu un krievu valodu, turpmākās gaitas Mičkēna Jāni veda uz Valmieras apriņķa skolu,

kur visas mācības bija vācu valodā; tur viņš sāka apgūt arī sengrieķu valodu. Vēlāk, mācīdamies Rīgas pilsētas ģimnāzijā, grieķu un latīņu valodu jaunais Endzelīns jau prata tā, ka varēja atdzejojot grieķu un romiešu dzeju un rakstīt dzejoļus. Viņa tulkojumus 1892. gadā ar pseidonīmu Kaugurietis publicēja žurnāls *Austrums*. Neliels ģimnāzistu pulciņš mācījās arī lietuviešu valodu. Pētnieka interese par savu, latviešu, valodu pamodās, kad jauneklis pēc ģimnāzijas beigšanas 1893. gadā pusgadu strādāja par mājskolotāju Ilģu muižā pie Grobiņas. Tur ļaudis runāja citādi nekā viņa dzimtajā Valmieras pusē.

1893. gada rudenī Endzelīns Tērbatas Universitātē sāka studēt klasisko filoloģiju. Tajā laikā Maskavas Universitātes profesors Filips Fortunatovs, izcils indoeiropiešu valodu pētnieks, aicināja latviešus, kuru valodā ir dzīva trejāda zilbes izruna (lauzta, stiepta un kritoša), aprakstīt to un dot viņam piemērus. Arī Endzelīnu tas ieinteresēja, un viņš sagatavoja Valmieras izlok-

Esība un sūtība

nes vārdu sarakstus ar izrunas apzīmējumiem un 1897. gadā publicēja pirmo zinātnisko rakstu. Pēc pāris gadiem studenta Endzelīna raksts par latviešu zilbes izrunu tika iekļauts ievērojamajā indoeiropiešu valodniecības žurnālā *Getingenē Beiträge zur Kunde der indogermanischen Sprachen (Raksti par indoeiropiešu valodniecību)*, ko rediģēja Adalberts Becenbergers.

Valodniecība par patstāvīgu zinātnes nozari bija dzimusi Vācijā 19. gadsimta sākumā. Tad pasaulē uzkrātajam daudz valodu materiālam pievienojās zināšanas par sanskritu. Salīdzinājumos tika noskaidrota valodu vēsture, pārmaiņu likumības, valodu radniecība. Radās pamats valodu grupējumam saimēs. Lietuviešu, latviešu un senprūšu

valodu par patstāvīgu indoeiropiešu saimes grupu sāka uzskatīt tikai 19. gadsimta vidū un ierosināja saukt tās par baltu valodām. Seniskuma dēļ tām, izprat kā sanskritam, bija

īpaši svarīga loma indoeiropiešu salīdzināmi vēsturiskajā valodniecībā.

(Turpināts 8.lpp.)

LĪGA
JĒKABSONE

Mičiganas latviešu koŗa “Baltais vakars”

Gatavojoties uz Dziesmu svētku 150 gadu jubilejas lielo kopkoŗa koncertu Rīgā, Mičiganas Latviešu koris rīkoja dziesmotu nedēļas nogali Kalamazū. Koristi no Toronto, Vašingtonas DC, Milvokiem, Čikāgas, Indianapolises, Kalamazū, Grandrapīdiem, Detroitas un citām pilsētām bija sanākuši uz mēģinājumu un pavasara koncertu. Diriģentu komandā bija virsdiriģents Mārtiņš Klišāns no Latvijas, Vizma Makšiņa no Toronto,

Pauls Berkolds no Losandželosas, *Ryan Block* no Kalamazū un – varbūt arī no kādas mākoņmalas – Mičiganas koŗa dibinātājs Andrejs Jansons.

Rikotāji, kā stāstīja vakara norises pieteicējs Kalvis Cers, bija iedomājuši šo koncertu un saviesīgo vakaru kā iespēju sanākt kopā “gaišumā, vieglumā, labestībā un draudzībā”, par tēmu izvēloties balto krāsu tiešā, kā arī mūsu tautas senču uztverē. Un tiešām – gan balti galdi klāti, gan koris un viesi

bija baltās vai gaišās drānās. Kalamazū latviešu skolas bērni iesildīja vakaru ar baltām dziesmām – “Āvu, āvu baltas kājas” un “Daudz baltu dieniņu”.

Kalamazū biedrības nams bija piepildīts ar atsaucīgiem klausītājiem. Manuprāt, publika, koŗas kopskaits tuvojās 200, palīdzēja noregulēt arī šīs zāles pārmerīgo akustiku. Skanēja skaisti, un koris dziedāja vareni. Sopranu un altu solo daļas spēcīgi atskaņoja Marissa (Jēkabsone) *LaDitka*, bijusī det-

roitiete, tagad no Kalamazū, kā arī Larisa Medne no Filadelfijas, koŗa pašlaik studē Anarborā.

Lai tiktu pie dziedāšanas 20 tūkstošu balsu kopkoŗi Latvijā, ir jāiztur dziesmu skate. Mārtiņš Klišāns pieminēja, ka viņa kolēģiem virsdiriģentu žūrijā līdz maija beigām ir jānovērtē 460 koŗi. Žūrija izvēlas trīs dziesmas no Dziesmu svētku repertuāra, koŗas katram korim tiek atklātas tikai divas nedēļas pirms tās jāiedzied videoierakstā. Mūsu ko-

rim bija uzdotas “Dziesmai šodien liela diena”, “Mūžu mūžos būs dziesma” un “Sit kociņu pie kociņa”, koŗas tie veiksmīgi nodziedāja arī šajā koncertā. Dzirdot šo skaisto koncertu, nevar būt šaubu par to, ka Mičiganas Latviešu koris būs gatavs dziedāt Meŗaparka estrādē, kur mēs viņus redzēsim lielajos Dziesmu un deju svētkos, 9. jūlijā, noslēguma koncertā “Kopā augšup”.

Pusaudze Vašingtonā izšuj savu Nīcas tautastērpu

Stāsts no mūzeja “Latvieši pasaulē” topošās izstādes “Uzvilkt Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē”

Gandrīz katrās latviešu mājās ārpus Latvijas bija un ir vismaz viens tautastērps, kas tiek augstu godāts un cienīts, – vai nu paņemts līdzī kā dzimtas relikvija no Latvijas, vai mantots no paaudzes paaudzē, vai pašu gatavots, austs un šūdināts, vai varbūt pasūtīnāts pie kāda no daiļamatniekiem. Tautastērps veido un uztur saikni ar Latviju.

Šovasar mūzeja un pētniecības centra “Latvieši pasaulē” izstādē “Uzvilkt Latviju” būs aplūkojami 40 ārzemju latviešu tautastērpi un to valkātāju un darinātāju stāsti. To vidū būs arī Nīcas tērps, kuŗu padsmītniece **Maija Hinkle** darināja pēc iebraukšanas Amerikā 20. gadsimta 50. gados.

ASV Kongresa bibliotēkā pārzīmēti Nīcas raksti

Piecus gadus pēc Otrā pasaules kara pavadījusi trūcīgos apstākļos bēgļu nometnēs Vācijā, Maija Veinberga (dzimusi 1937. gadā) ar savu ģimeni – tēvu, mācītāju Aleksandru Veinbergu, māti Olgu un māsu Ilzi – 1950. gadā nonāca ASV, Vašingtonas pilsētā. Maija atceras, ka neilgi pēc ierašanās jaunajā mītnes zemē viņa, būdama 14 gadus veca, viena

dīgo, plato un krāsaino rakstu joslū, etnografe Anete Karlsonē izsaka versiju, ka ir vēl viens iemesls, kādēļ villaine netika pabeigta. Kaut villaines rakstu joslai ir izvēlēti pareizi un atbilstoši Nīcas etnografiskie raksti, tie ir palielināti daudz lielākā mērogā, nekā parasti

tiek izšūti. Nav brīnums, ka pusaudzei Maijai pietrūka laika pabeigt šo darbu!

Nokritis vainags piesaista žurnālistu uzmanību

Maija savu tautastērpu visbiežāk vilka, kopā ar citiem

Vašingtonas latviešu jauniešiem dejojot tautasdeju ansamblī. Maija: “Mums bija jādejo viskautkur. Es atceros vienu reizi, kad mums bija uzstāšanās Tautību festivālā Džordža Vašingtona universitātē. Es deju enerģiski, un mans vainags nolidoja ar lielu blikšķi, jo tas

bija liels un smags! Nākamā reizē, kad deju garām, es to pacēlu un uzliku atkal galvā. Pēc tam visi žurnālisti bija ap mani: “Kas tas par kroni? No kurienes es esmu?” Viņiem ļoti interesēja. Latvieši atkal tika pie mazdrusciņ uzmanības avīzē. Agrāk vainagu lika uz pakauša.

Maijas pašdarinātais tautastērps

Veinbergu ģimene Zengvardenas (Sengwarden) bēgļu nometnē Vācijā 1949. gadā, īsi pirms izbraukšanas uz ASV. No kreisās: Maija, Aleksandrs, Olga un Ilze // FOTO: Mūzeja “Latvieši pasaulē” krājums. Autors nezināms

Vašingtonas latviešu deju kopas meitenes, ASV, 1950. gadi. No kreisās: Maija Veinberga (prec. Hinkle), Ruta Elstiņa, Ilze Veinberga (prec. Cimmermane), Ināra ?, Aija Celtnieks (prec. Blitte) // FOTO: Mūzeja “Latvieši pasaulē” krājums. Autors nezināms

Vašingtonas jauniešu deju kopa deju ASV, 1950. gadi. Pa kreisi deju Maija Veinberga savā Nīcas tērpā // FOTO: Mūzeja “Latvieši pasaulē” krājums. Autors nezināms

pati aizgāja uz ASV Kongresa bibliotēku. Tur viņa pētīja Latvijas etnografijas grāmatas un uz rūtiņu papīra pārzīmēja Nīcas tautastērpa rakstus.

Maija vēlējās izgatavot pati savu tautastērpu. Dzīvojot bēgļu nometnēs Vācijā, mamma viņai bija iemācījusi izšūt. Maija atceras: “Audumu brunčiem nopirku veikalā kopā ar mammiņu, blūze ir kokvilnas. Saktas Vašingtonā pasūtīnātas. Es izrakstīju arī brunčus un nieburu – pelēku, ar Nīcas rakstiem. Visu tērpu saņūva mamma – šūjmašīna bija viena no pirmajām lietām, ko viņa nopirka, nonākot ASV. Diemžēl villaini nepaguvu pabeigt – tai viens gals ir, bet otra nav. Tas tādēļ, ka es aizgāju mācīties uz koledžu un man vairs nebija laika to izšūt. Dzīve iet uz priekšu, vai ne!”

Šodien, pētot Maijas vēl nepabeigtās villaines iespai-

Maija Hinkle 2020. gada februārī Rīgā // FOTO: Ilze Strēle

Tagad jāliek līdz ar matu līniju.”

Pašgatavotais Nīcas tautastērps ir vienīgais, kas Maijai Hinklei ir piederējis. Viņasprāt, tas ir skaists un dziļš latviskās piederības simbols, kas vienlaikus atklāj Maijas iesaistīšanos latviešu kopienā ASV. Maija stāsta: “Kad es uzvilku tērpu, es jutos lepna un priecīga, ka esmu latviete un ka varu savu latvisko piederību tik redzami parādīt. Es vilku tērpu ne tikai, lai uzstātos sarīkojumos, bet arī patriotiskos pasākumos, kā, piemēram, 18. novembra svinībās.”

Maija savu pašdarināto Nīcas tērpu vēlreiz uzvilka 2020. gada janvārī, fotografējoties Daugavmalā. Pēc tam viņa tērpu ar tā stāstu uzdāvināja mūzejam un pētniecības centram “Latvieši pasaulē”. Fotosesijas brīdī klātesošos aizkustināja acīmredzamai un savulaik neticamai – Nīcas tautastērps tapa Amerikā laikā, kad Latvijas neatkarība bija tāls sapnis, un tagad tas ir “atgriezies” brīvā Latvijā, Maijas Tēvzemē!

UZZIŅAI

Izstāde “Uzvilkt Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē” no 9. jūnija līdz 3. septembrim būs skatāma Latvijas Nacionālās bibliotēkas izstāžu zālē, Rīgā, Mūkusalas ielā 3. Ieeja izstādē bezmaksas.

Izstādes kuratores: Marianna Auliciema un Ieva Vītola.

Izstādes tapšanu atbalsta LR Ārlietu ministrija, LR Kultūras ministrija, Sabiedrības integrācijas fonds, Valsts Kultūrkapitāla fonds, ziedojumi Ritas Grīslis Sējas piemiņai.

Vairāk informācijas: <https://www.lapamuzejs.lv/uzvilkt-Latviju>

MĀRIS
BRANCIS

Mākslinieki piedzīvoto vai pārdzīvoto lielākoties atklāj krāsās, līnijās, arī akmenī, keramikā vai kādos citos materiālos, retāk – vārdos. Protams, ir izņēmumi. Iespējams, ka esat lasījuši Ričarda Zariņa "Atmiņas", kuŗu pirmpublicējumu 2015. gadā sarūpēja apgāds "Laika grāmata". Uldis Zemzaris bija gan gleznotājs, gan rakstnieks, un tapa ne viena vien grāmata par mūžā pieredzēto. Vēl jāatceras grafiķe Māra Rikmane ar divām grāmatām un Raimonds Gunārs Slaidiņš un viņa "Kaŗa gaitu dienasgrāmata: 1944-1945" (arī "Laika grāmatas" izdevums), vai 2021. gadā izdotā tēlnieces Artas Dumpes "Dzīve mākslā".

Man bija liels jo liels prieks, kad šogad uz savu dzimšanas dienu janvārī saņēmu dāvanu no vārdabraļa, bostonieša, Jelgavā dzimušā Māra Valža Platā, kuŗš angliiski sarakstījis un 2022. gadā publicējis memuārus "Mākslinieka ceļojums" (*An Artist's Journey: Adventure Into the Unknown*). Par tiem parūpējušās abas meitas – Sintija un Reičela (*Cynthia Platais Bryan, Rachel Platais Medrek*), kuŗas panākušas, ka tēvs izstāsta savu dzīves stāstu gan viņām, gan mazbērniem un turpmākajām paaudzēm.

Te jāpiezīmē, ka Reičela sastādījusi un arī sagatavojuši izdošanai 2022. gada 5. oktobrī – 12. novembrī Frančeskas Andersones galerijā Leksingtonā (*Francesca Anderson Fine Art, Lexington, Massachusetts*) skatāmo tēva 85 gadu jubilejas izstādes katalogu (izstādei vajadzēja notikt gadu iepriekš, bet pandēmija liedza tai notikt laikus), kas patiesībā ir biezs albums, iesiets cietos vākos. Šķirstu grāmatu lapu pēc lapas, un rodas illūzija, ka staigāju pa izstādi, jo redzu visus darbus, kas bija eksponēti galerijā. Jānoliec galva meitas priekšā – izstāde sen jau beigusies, bet šis izdevums mūždien atgādinās par šo lielo notikumu Māra V. Platā dzīvē.

Acīmredzot mākslinieka jubileja "piespieda" viņu atcerēties dzīvē paveikto un izstāstīt memuāru fiksētājai Nensijai Š. Vestai (*Nancy Shohet West*).

Mani Māra pieredzētais agrā bērnībā īpaši interesēja. Stāstījums aptver laiku pirms Otrā pasaules kaŗa un kaŗa gadus, kad 1944. jūlija beigās – augusta sākumā abas iekārotājarmijas vēl nebija iznīcinājušas vecās, skaistās Jelgavas krāšņumu. Mazu dienu notikumi, pat vissmalkākie, allaž grodi iespiežas galvā bērna atmiņā, tādēļ arī Māris pavēsta tajā laikā pieredzēto līdz vissīkākajai detaļai. Neraugoties uz to, ka zēns bija tikai piecus gadus vecs, atmiņā iegravējušies notikumi, kas saistās ar 1941. gada 14. jūnija izvešanām, kad pazuda ne viens vien tēva kolēģis dzelzceļā. Tāpat viņš pieredzēja savai mājai blakus esošās sinagogas dedzināšanu kaŗa laikā. Stāstījumu grāmatā papildina seno dienu fotografijas, kas ir ļoti svarīgi ir jaunākajām paaudzēm, kas nav pieredzējušas

kaŗa šausmas.

Ģimene 1944. gada vasaras nogalē devās bēgļu gaitās, nonāca Berlīnē, kur pieredzēja pilsētas bombardēšanu. Tālāk ceļš veda uz Blumbergu un pēc tam uz "mazo Latviju" Ēslingenu, kur Māris ar brāli Tālavu gāja skolā un kur beidzot esot juties

jau Māra tēvs neatgādināja dēlēnam, ka arī šis mākslinieks reiz bija jelgavnieks.

Atmiņu stāstītāja prātā palikusi tā agrā rīta stunda jūlija beigās, kad kuģis ieradās Bostonā. Platie dzīvesvietu atrada Rozlindēilā [*Roslindale*], Bostonas priekšpilsētā. Dienas pagāja,

kuŗus grūti izprast citā valodā runājošam.

Kā man liekas, memuāru sacerētāja Nensija Š. Vesta ne īpaši orientējas mākslā, vai arī viņai nav licies, ka stāstījumā būtu jāiedziļinās profesionālajos smalkumos. Toties man kā mākslas zinātniekam un kritiķim

priekšmetiem, gan par vērtēšanu Bostonas Mākslas mūzeja Mākslas skolā, kas ir Taftsa universitātes (*Tufts University*) sastāvdaļa. To zinu, ka Māris strādāja *Dennison Manufacturing Company* par reklāmas mākslinieku. Memuāros atklājas, kā viņš tur nokļuvis, taču tuvāk par darbu 17 gadu garumā tikpat kā nav atklāts, bet – gan jau bija ko atcerēties! Tikpat viegli autors pārskrīn pāri darbībai mākslas biedrībās – Bostonas mākslinieku gildei (*Guild of Boston Artists*), Konkordas (*Concord*) mākslas asociācijai, Fremingemas (*Framingham*) mākslinieku gildei, un izstādēm, tāpat darbam Mākslas skolā. Būtu bijusi vēlēšanās uzzināt mākslinieka domas par Amerikas mākslas attīstību viņa dzīves laikā. Vismaz nav apiets, ka Māris darbojies Bostonas latviešu sabiedrībā, sarīkojis vairākas izstādes un ticis uzņemts Bostonas latviešu Mantojuma fondā. Atsevišķa nodaļa veltīta viņa saitēm ar Latviju un viņa akvareļu izstādei Jelgavā.

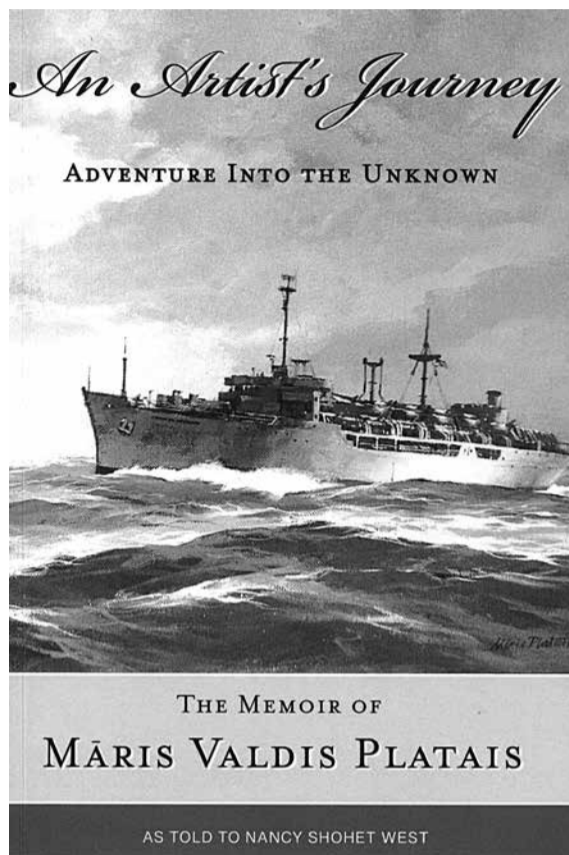
Es patiesi neko neregribu pārmest vārdabralim par šo grāmatu. Paldies Dievam, ka viņš saņēmis un darīja visu nepieciešamo, lai šie memuāri vispār tiktu izdoti. Jāpiekrīt Māra sacītajam, ka "manā dzīvē noticis daudz brīnišķīgu lietu, piedzīvotas arī daudzas vilšanās un šķēršļi. Bet, ja man būtu jāsāk no sākuma, es darītu tāpat, lai gan pieņemu, ka nākošajā reizē vēlētos darīt mazdrusciņ savādāk".

Grāmatas nobeigumā mākslinieks atceras Ralfa Valdo Emersona sacīto, ka veiksmē ir "smieties daudz un bieži; iegūt intelligentu cilvēku cieņu un bērnu simpātijas; nopelnīt godīgu kritiķu atzinību un paciest viltus draugu nodevību; novērtēt skaisto; redzēt to labāko citos; atstāt pasauli mazliet labāku – vai nu ar veselīgu bērnu, iekoptu dārzu vai atgūtu sociālo stāvokli; zināt, ka vismaz viena būtne ir elpojusi vieglāk tāpēc, ka tu esi dzīvojis."

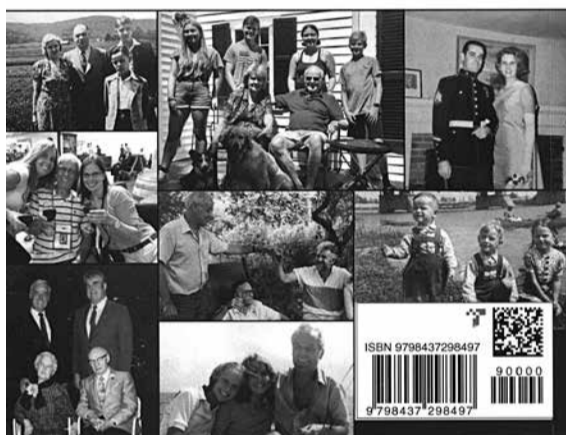
Pēc še sacītā seko pats pēdējais teikums:

"Es ceru, ka šie ir bijuši pamatnosacījumi manam darbam un panākumiem, un [mani bērni, mazbērni un nākamās paaudzes] spēš atrast prieku un panākumus šādā pašā veidā."

Ļoti tam gribas ticēt. Ar šo ticību ir vērts dzīvot.

One afternoon in the early 2000s, Māris Platais and his grandson took out a rowboat on the family farm in Carlisle, Massachusetts. As they rowed across the quiet water, Māris told young Jack about the many waterways that connected the pond to the River Driksa, which flows through his birthplace of Jelgava, Latvia – a place he and his family left in 1944 as wartime refugees, bound for Germany and then the U.S. Arriving in Boston as a young man, Māris learned a new language and immersed himself in American culture, all while developing skills and talents as a burgeoning artist. As a young man he enlisted in the U.S. Marines, earned his college degree, and married the love of his life, Liz. In the years that followed, the couple raised two daughters, traveled, sailed, and fostered friendships, all while Māris garnered national and then international acclaim as a painter. In this memoir, he looks back on the decades that led from earliest childhood to the present.

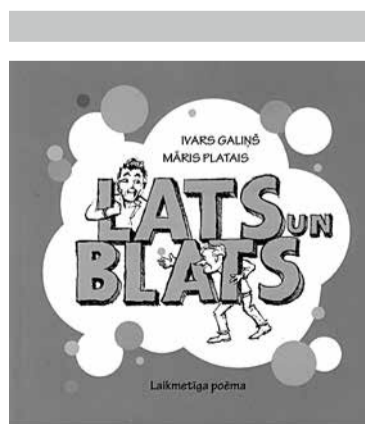
kā mājās. Bez šaubām, memuāru autors atzīst, ka bēgļu sadzīves apstākļi, trūcīgā dzīve, pustukšais vēders bērnam neliedza priecāties par esamību. Bērni daudzijas, blēņojās, gan jau pastrādāja arī ne vienu vien nedarbu.

1949. gadā ar kaŗakuģi "General Blachford" Plato ģimene aizceļoja uz ASV. Kā Māris min, ceļojuma laikā, īsinot gaŗās stundas, daudz zīmējis, fiksējot kuģa konstrukciju, radarus un citas detaļas. Reiz pienācis kāds kungs, ģērbies gaŗā mētelī, paskatījies pāri plecām un noteicis: "Ļoti labi, dēls! Turpini tāda pašā gaŗā." Kad viņš aizgājis, tēvs noprasījies, vai viņš zinot, kas tas bijis. Māris atbildējis, ka ne, un tad tēvs atklājis, ka viņu uzlielījis slavenais ilustrāciju meistars Sigismunds Vidbergs. Laikam

apgūstot angļu valodu, pielāgojoties jaunajiem apstākļiem. Abiem brāļiem mācīšanās gāja ātrāk nekā vecākiem. Māra aizrašanās ar mākslu turpinājās un to atbalstīja māte, jo arīdzan pati savulaik sapņojusi par glezniecību, tādēļ svētdienās zēns apmeklēja Bostonas Mākslas mūzeja Mākslas skolu, kuŗā pēc daudziem gadiem pats strādāja par pedagogu.

Jāpiezīmē, ka jubilārs nemēdz lepoties ar saviem panākumiem mākslas jomā. Toties krietni detālīzētāk Māris izklāsta savu armijas dzīvi, ko cilvēkam, kuŗš dzīvojis citos apstākļos un dienējis citā armijā (krievu), ir īpaši interesanti uzzināt tuvāk. Tajā pašā laikā militārais dienests ASV nes sev līdzī īpašu specifiku, leksiku un jēdzienus,

būtu kārojis tuvāk uzzināt gan par mācību procesu, mācību

Ivara Galiņa un mākslinieka Māra Platā "laikmetīgā poēma" "Lats un Blats" – asprātīgs vēstījums saistītās rindās par kādu zīmīgu laika sprīdi latviešu dzīvē.

Izdevumu atbalsta Latviskā Mantojuma fonds Bostonā.

Ziedojumi sākot ar
USD 20,-

Ieņēmumi tiks nodoti Latviskā Mantojuma fondam Bostonā

Grāmatas Jums piesūtīs pa pastu (t.sk. pasta izdevumi).
Rakstiet Inesei Zaķis 6051A Sun Blvd #604,
St. Petersburg, Florida 33715

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 9. lpp.)

Rotko mākslas centram ziedojumi no ASV vēstniecības un Monako izveidota fonda

Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs pieņems divus ziedojumus no ASV vēstniecības Latvijā un Monako bāzētā fonda "Basil Alkazzi Purchase Fund".

ASV vēstniecība Latvijā ziedo Rotko centram 2727 eiro poligrāfijas pakalpojumu apmaksai, savukārt Monako bāzētais fonds ziedos centram 20 500 eiro mākslas darbu iegādei.

Svinot Daugavpils Marka Rotko mākslas centra desmitgadi, 28. aprīlī centrā atklāta Rotko oriģināldarbu jaunā ekspozīcija un notika tikšanās ar mākslinieka ģimeni.

Desmit gadu laikā apmeklētāji ir varējuši apskatīt 17 Rotko oriģināldarbus.

Pianista Andreja Osokina Brīvības festivāls Ukrainai

Rīgā un Valmierā no 7. maija līdz 11. jūnijam norisināsies pianista Andreja Osokina Brīvības festivāls Ukrainai. Visi festivāla laikā gūtie biļešu ieņēmumi tiks novirzīti humānajai, medicīniskai, aizsardzības un mājdzīvnieku palīdzībai – tiks iegādātas gan higiēnas preces un citas ukraiņiem nepieciešamas lietas, gan maltīšu

komplekti, aizsargbrilles un aizsargcimdi Ukrainas karavīriem, kā arī barība mājdzīvniekiem Ukrainas deokupētajās un kara plosītajās teritorijās.

Festivāla atklāšanas koncerts notiks 20. maijā.

Michaila Čehova Rīgas Krievu teātri – izrāde pēc S. Kalnietes grāmatas motīviem

Michaila Čehova Rīgas Krievu teātri 19. maijā notiks pirmizrāde Lauras Grozas iestudētajai izrādei par padomju laika deportācijām "Ar balles korpēm Sibīrijas sniegos". Izrāde tapusi pēc Sandras Kalnietes grāmatas motīviem. Grāmatā "Ar balles korpēm Sibīrijas sniegos" Kalniete atklāja savas mātes Ligitas un vecmamma Emilijas stāstu par izsūtījumā piedzīvoto un izjusto. Arī Čehova teātri iestudētās izrādes centrā ir Ligita, kuŗa dienu pirms izsūtījuma no brāļa saņēmusi dāvanā smalkas augstspāpēžu kurpes, kas liktenīgi kļūst par viņas vienīgajiem apaviem pirmajā Sibīrijas gadā.

Izrādes aktieŗu sastāvā spēlēs latvieŗu, krievu, ukraiņu un baltkrievu izcelsmes aktieŗi. Būs titri ar tulkojumu latvieŗu valodā.

Tomasa Hempsona solokonzerts Latvijas Nacionālajā operā

10. maijā pirmo reizi Latvijā ar solokonzertu viesojas izcilais amerikāņu baritons Tomass

Hempsons (Thomas Hampson). Koncertā ar pianistu Volframa Rīgera (Wolfram Rieger) klavieru pavadījumu iekļautas Franča Šūberta, Franča Lista un Gustava Mālera solodziesmas.

Vadošais Amerikas baritons Tomass Hempsons ir no Vašingtonas. Savas ievērojamās starptautiskās operdziedātāja un ierakstu mākslinieka karjēras laikā Hempsons ir saņēmis daudzus titulus un apbalvojumus. Mākslinieks tiek dēvēts par "solodziesmu žanra vēstnieku", daudz uzmanības viņš velta pētniecībai, izglītības procesiem, mūzikas iespēju paplašināšanai un tehnoloģijām. Izdoti vairāk nekā 170 viņa iedziedātās mūzikas ieraksti, par kuŗiem mākslinieks saņēmis gan Grammy balvu, gan piecas Nīderlandes mūzikas balvas Edison Award un Francijas Grand Prix du Disque. 2003. gadā dibinājis fondu Hampsong Foundation, ar kuŗa starpniecību viņš izmanto mūziku starpkultūru dialoga un sapratnes veicināšanai.

Noslēgsies vēsturiskās spēlfilmas "Zeme, kas dzied" filmēšana

Pēc vairāk nekā divus gadus ilguŗa darba maijā noslēgsies vēsturiskās spēlfilmas "Zeme, kas dzied" uzņēšana. Pēdējos kadrus kameras fiksēs kinopilsētīņā "Cinevilla". Tajā rekonstruēta vēsturiskā Rīgas Latvieŗu biedrības nama aula, kur 1873. gadā ar Baumaņu Kārļa dziesmas "Dievs, svētī Latviju!" pirmatskaņojumu tika atklāti pirmie Dziesmusvētki. Pēc ņis simboliskās ainas uzņēšanas filmas sagatavošana pāries

montāžas un pēcapstrādes fazē, lai jau novembrī filma par Pirmajiem latvieŗu dziedāšanas svētkiem nonāktu uz kino ekrāniem.

Noslēdzošais filmēšanas posms kopš 5. maija norit Rīgā, uzņēmot ainas Vecrīgas ielās, tad vairākas filmēšanas dienas citviet Latvijā. Pēdējā filmēšanas diena būs 14. maijā, kad kinopilsētīņā "Cinevilla" tiks uzņemti lielākie masu skati. Lai atainotu pirmo latvieŗu dziedāšanas svētku atklāšanu Rīgas Latvieŗu biedrības nama aulā, filmēšanas laukumā pulcēsies ap 500 masu skatu dalībnieku.

"Filma "Zeme, kas dzied" top kā vērienīgs, kultūrozīmīgs projekts – tās kulminatīvo epizoŗu filmēšana tuvinās ņo sareŗģīto, finanŗu ietilpīgo, bet būtisko projektu veiksmīgai pabeigšanai un pirmizrādei ņā gada rudenī. "Zeme, kas dzied", cerams, kļūs par nozīmīgu un paliekoŗu kino nozares ieguldījumu Dziesmusvētku jubilejas gada izskaņā – filmu, kuŗa izstāstīs stāstu ne tikai par Dziesmusvētku tradīcijas raŗanos, bet arī tās ieguldījumu Latvijas valstiskuma izveidē un stiprināšanā," projekta nozīmīgumu uzsver Nacionālā kino centra vadītāja Dita Rietuma.

"Simboliski, ka "Zeme, kas dzied" uzņēšanu noslēgsim ar ainām, kā pirmo reizi mūŗu tautas vēsturē tika izpildīta "Dievs, svētī Latviju!". Lai arī krievu lielvara Baumaņu Kārļa lūgsnu bija liegusi iekļaut svētku repertuārā, dziesma tomēr tika izpildīta, un Dziesmusvētku kustības raŗšanās mūŗu tautai bija nozīmīgs solis pretī neatkarīgai valstij," teic filmas režisors Māris Martinsons.

Līdztekus filmai top projekts "Dziesmusvētki. Neizstāstītie stāsti", kas ļaus plaŗākai sabiedrībai gūt plaŗāku izpratni par latvieŗu dzīvi 19. gadsimtā, kad tika iedibināta Dziesmusvētku kustība. Tajā iekļauts filmas scenārija autoru Daiņa Īvāna un Māra Martinsona kopīgi rakstītais vēsturiskais romāns "Zeme, kas dzied. 1873. gads" par pirmo dziedāšanas svētku raŗanos. Izglītojoŗā platformā www.zemekasdzied.lv, vienuviet pieejami populārzinātniski raksti. Ir arī virtuālā dziesmu svētku kora vietne www.filmaibut.lv. Maija nogalē tiks atklāta filmai veltīta izstāde laukumā pie tirdzniecības centra "Origo".

Filmas "Zeme, kas dzied" tēlos iedzīvojas Vilis Daudziņŗ, Andris Bulis, Ainārs Ančevskis, Andris Keiŗŗ, Ģirts ņesteris, Nauris Brikmanis, Marta Lovisa Jančevska, operdziedātāja Marina Rebeka, kā arī aktieŗi no Lietuvas, Igaunijas un Polijas.

// Foto Margarita Germane un Andrejs Strokins

ASV Bruņoto spēku Virspavēlniecības Eiropā dāvinājums Ukrainas bēŗļu atbalstam Latvijā

ASV vēstnieks Latvijā Kristofers Robinsons pasniedza Latvijai dāvinājumā 24 ledusskapjus un 24 veļas maŗinas. Dāvinājumu saņēma Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta priekŗnieks pulkvedis Mārtiņŗ Baltmanis un astoņas Latvijas pašvaldības. Sadzīves tehnika tiks pieŗķirta astoņām Latvijas pašvaldībām, lai nodroŗinātu Ukrainas bēŗļu izmitināšanu – Krāŗslavas, Valkas, Liepājas, Līvānu, Jēkabpils, Varakļānu, Ventspils un Dienvidkurzemes pašvaldībām.

Jau marta beigās ASV vēstniecības Aizsardzības sadarbības birojs piegādāja 2 400 saliekamās gultas, segas un spilvenus, kas tiks izmantoti dažādām ārkārtas situācijām, tai skaitā Ukrainas bēŗļu pagaidu izmitināšanai.

Dāvinājumus 237 000 ASV dolaru apmērā nodroŗināja ASV Bruņoto spēku Virspavēlniecības Eiropā Civilās sadarbības programma, un ņis ir jau kārtējais ASV vēstniecības Aizsardzības sadarbības biroja projekts Ukrainas bēŗļu atbalstam Latvijā. Pagājuŗā gadā ASV vēstniecības Latvijas pašvaldībām nodeva 176 gultas un matračus Ukrainu bēŗļu pagaidu izmitināšanai.

Kopŗ 2007. gada ASV vēstniecības Aizsardzības sadarbības birojs ir īstenojis vairāk kā 50 Civilās sadarbības programmas projektus, kuŗu kopējais finansējums ir 12 miljoni ASV dolaru, sadarbojoties ar tādām Latvijas valsts iestādēm kā VUGD, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests, pašvaldības, skolas, pansionāti un bēŗnu nami.

LETA
nacionālā informācijas aŗentūra

Marijas iela 2, Rīga, LV – 1502

marketing@leta.lv

+371 – 672 225 09

www.leta.lv

Ko var panākt Eiropas Parlaments?

Kā Eiropas Parlaments var ietekmēt Krieviju, vai var palīdzēt izveidot Starptautisko tribunālu kara noziedznieku tiesāšanai un kad beidzot Briselē būs iecerētais piemineklis komunistiskā režīma upuriem?

Par šo un citiem jautājumiem EP deputāte Sandra Kalniete intervijā Mārai Libekai

Ungārijas ārlietu ministrs Pēters Sijārti nesen viesojās Maskavā, bet pirms tam apmeklēja Minsku. Tas ir kārtējais Ungārijas politiķu gājiens, kas ir pret runā Eiropas Savienības (ES) nostājai. Cik ilgi parlaments “auklēsies” ar Ungāriju?

Efektīvākais veids, kā vērsties pret šādiem likuma pārkāpējiem, ir liegt, apturēt vai atņemt finansējumu no ES fondiem. Kopumā šobrīd Ungārijai apturētais un liegtais finansējums ir 13,3 miljardi eiro. Tā ir pamatīga svira, ar kuŗu var darboties.

Ungārijā ir gan tiesu varas, gan likumu varas problēma, gan vēl piedevām arī korupcija. Tā tiek uzskatīta par vienu no viskorumpētākajām valstīm Eiropas Savienībā. Parlaments ir pieņēmis rezolūciju, kuŗā skaidri un nepārprotami pateicis, ka vairs neuzskata Ungāriju par pilntiesīgu demokrātiju.

Ungārija bija arī tā valsts, kura ļoti sarežģītajās sarunās par naftas un gāzes cenu griestiem tomēr panāca izņēmuma stāvokli, proti, turpināt izmantot Krievijas enerģētiskos resursus. Viens no iemesliem, kāpēc Ungārijas ārlietu ministrs devās uz Krieviju, ir ļoti pragmatisks – panākt lētāku cenu gāzei un naftai. Masu informācijas līdzekļi ziņoja, ka ir noslēgts līgums uz pieciem gadiem ar izdevīgiem nosacījumiem.

Paradoksāli, ka Putins nesen iekļāva Ungāriju nedraudzīgo valstu sarakstā, kaut gan Ungārijas prezidents Orbāns, aizstāvojot Krievijas intereses, centās panākt, piemēram, Krievijas pareizticīgās baznīcas patriarha Kirila neieklāšanu sankcionēto personu sarakstā.

Neviens pie varas nepaliek mūžīgi, un, iespējams, ka šis izmaiņas pozitīvā nozīmē ar laiku skars arī Ungāriju.

Jūs esat aktualizējusi jautājumu par to, ka joprojām ES galvaspilsētā Briselē nav uzcelts memoriāls komunistiskā režīma upuriem. Šo ideju virza ES vēstures grupa, kuŗu esat izveidojusi. Vai ir reāla cerība, ka ideja īstenosies?

Esmu ļoti priecīga, ka šo grupu tagad vada mana kolēģe no Lietuvas Rasa Juhnevičiene, kuŗa parlamentā ievēlēta pirmo reizi. Tās darbību ir aktivizējusi Krievijas pieaugošā agresivitāte un tas, kādā veidā Krievija manipulē ar vēstures jautājumiem. Mēs esam pieņēmuši vairākas ļoti nozīmīgas rezolūcijas, tajā skaitā atzinuši golodomoru par šausminošu noziegumu pret Ukrainas tautu un cilvēci.

Kad pirmo reizi Eiropas Parlamentā mēģināja dabūt cauri rezolūciju par komūnisma noziegumiem, un tas bija 2004. gadā, parlaments par to atteicās balsot. Pirmā sasaukuma pilnvaru beigās tomēr nobalsoja par 20. gadsimta totalitārā režīma noziegu-

miem. Jau toreiz rezolūcijā bija pieminēts, ka Briselē ir jābūt monumentam komunistiskā režīma upuriem. Nākamajos sasaukumos tika rīkots konkurss par tā izveidi. Pirmais konkurss bija neveiksmīgs, savukārt otrs izdevās, un tas ir projekts, ar kuŗu virzīsimies tālāk.

Arhitekta *Tszwai So* memoriāla ideja ir iespējama. Arhitekts sevi redz kā vēstnesi, kuŗam līdzī ir soma, kas pilna ar totalitārā režīma upuru rakstītajām vēstulēm. Tāpat kā Vēstures taktila Rīgā pie Okupācijas muzeja, kuŗā ar dokumentālu precizitāti metallā pārcelti izsūtītās Mērijas Stakles kabatlakatiņā izsūtītie Gulagā ieslodzīto sieviešu paraksti, tā *Tszwai So* ir iecerējis dot vārdu komunistiskā režīma represētājiem, dokumentāli reproducējot laukuma klājumā viņu rakstītās vēstules tuviniekiem. Ar pazemīgu cieņu viņš atdod balsi miljoniem cilvēku, kuŗi mūs uzrunās dažādās valodās no pagātnes.

Patlaban lielākais izaicinājums ir saņemt atļauju no Briseles reģiona pašvaldības šī memoriāla izvietojumam. Esam nolēmuši sagatavot vēstuli pašvaldībai, ko varētu parakstīt arī Eiropas Parlamenta priekšsēdētāja Roberta Metsola.

Ne mazāk svarīgs jautājums ir finansējums, kas, ņemot vērā pašreizējās cenas, ir ap pieciem miljoniem eiro. Piemēram, Eiropas Vēstures namam finansējums tika paredzēts Eiropas Savienības budžetā. Ja šo namu finansētu tikai no ziedojumiem, visticamāk, tas nebūtu gatavs vēl tagad. Tāpēc deputātiem ir jāpiestrādā, lai nepieciešamo finansējumu varētu iekļaut Eiropas Savienības budžetā.

Kuŗa no Eiropas Parlamenta rezolūcijām bijusi ar vislielāko ietekmi uz karu Ukrainā?

Nesen apmeklēju Ukrainu un tikos ar Irpiņas, Bučas un Borodjankas pašvaldību vadītājiem. Viņi sacīja, ka tas ir ļoti būtiski, ka Eiropas Parlaments nepārtraukti seko līdzī Ukrainā notiekošajam. Viņu teiktais manī raisīja atmiņas, kādā situācijā mēs bijām Atmodas laikā. Mums bija svarīgs katrs Eiropas institūciju paziņojums vai mājiens, jo tas radīja sajūtu, ka mēs neesam aizmirsti. Tagad tas ir tikpat svarīgi Ukrainai.

Viena no svarīgākajām parlamenta rezolūcijām, ko bija diezgan grūti izcīnīt, bija rezolūcija, ar kuŗu Eiropas Parlaments atzina Krieviju par valsti, kas atbalsta un sponsorē terorismu. Šajā jautājumā nebija vienprātības – domstarpības bija par to, vai šis ir juridisks vai politisks termins. Es uzskatu, ka ir ļoti svarīgi nosūtīt šādu politisku vēsti Krievijai. Bet vērā ņemams ir arī to deputātu arguments, kuŗi stāv juridiskajā pozīcijā. Proti, atzīstot Krieviju par teroristisku valsti, mēs nogriežam ceļu uz jebkādam sarunām ar to.

Foto: Karīna Miezāja

Sandra Kalniete: “Parlamenta Eiropas Tautas partijas frakcija, kuŗu es pārstāvu, atbalsta Ukrainas uzaicināšanu dalībai NATO. Ukrainu var uzaicināt ar atrunu, ka netiek iedarbināts NATO līguma 5. panta mehānisms līdz laikam, kad karš ir beidzies. Vēstij, ko Ukraina saņems no NATO samita Viļņā, ir jābūt pietiekami spēcīgai, lai parādītu, ka tā būs aliansē un – drīz.”

Eiropas Parlaments kopš kara sākuma ir pieņēmis 25 rezolūcijas par Ukrainas jautājumiem. Tam lielajam spiedienam, pieņemot rezolūciju aiz rezolūcijas, ko mēs izdarījām, lai apturētu Eiropas valstu atkarību no Krievijas energoresursiem, ir rezultāts.

Ja runājam par to, kuŗš no sankciju veidiem darbojas visefektīvāk, tad es teiktu, ka tā ir cenu griestu uzlikšana naftas resursiem. Tas bija ilgs process, kuŗa laikā dalībvalstis tirgojās. Baltijas valstis uzskatīja, ka griesti par barelu būtu jāuzliek no 38 līdz 40 ASV dolāriem, turpretī citas valstis uzskatīja, ka šai cenai ir jābūt no 70 līdz 80 ASV dolāriem par barelu, bet beigās vienojās par 60 ASV dolāriem. Turklāt Ungārijas prezidentam Orbānam tika atstāta atvērta pieeja Krievijas naftas resursiem.

Naftai noteiktie cenu griesti ir atstājuši ievērojamu ietekmi uz Krievijas ekonomiku. To gan nevar teikt par gāzi, kuŗai arī ir uzlikti cenu griesti, bet kopumā cenas ir kritušas.

Eiropas Parlaments izdara spiedienu gan uz Eiropas Komisiju,

gan Eiropadomi par to, ka ir jāatrod juridisks risinājums, kādā veidā iespējams likumīgi konfiscēt un nodot Ukrainas atjaunotnes fondam Krievijas valsts aktīvus, kas patlaban ir iesaldēti kādā no Eiropas bankām, kā arī oligarchu aktīvus, nekustamos īpašumus un citas lietas, nepārkāpjot tiesības uz īpašumu, kas ir spēkā demokratiskajās valstīs. Viens no risinājumiem, kas tiek apspriests ekspertu līmenī, ir pagaidām neaizskart nekustamos īpašumus, uzņēmumus, bet Ukrainai nodot daļu no uzņēmumu peļņas. Šis jautājums ir jārisina tā, lai pēc tam, kad karš būs beidzies, Krievija nevarētu piedzīt no Eiropas Savienības šo naudu, iesniedzot prasību Starptautiskajā tiesā.

Ko Parlaments spēj izdarīt, lai ātrāk varētu izveidot Starptautisko tribunālu kara noziedznieku tiesāšanai?

Latvija, pateicoties Valsts prezidentam Ēgilam Levitam, ir aktīvi virzījusi ideju par īpaša tribunāla izveidi par agresijas noziegumiem. Tas nav palicis bez ievērojama atbalsta arī uz Hāgas Starptautisko

tiesu, jo šis tiesas galvenais prokurors Hans, kuŗš sākumā bija visai negatīvi noskaņots par tribunāla izveidi agresijas noziegumiem, vēlāk pierādīja, ka var daudz izdarīt, lai tiesa pieņemtu ļoti nozīmīgo lēmumu par aresta ordera izdošanu Putinam un Krievijas bērnu tiesībsardzei. Ir sperti vairāki ļoti nozīmīgi soļi. Viens no tiem ir tas, ka ASV tomēr nolēma atbalstīt šī īpaša tribunāla izveidi. Jāteic, ka gan ASV, gan Francija, gan dažas citas valstis bija ļoti rezervētas pret šo ideju, jo tām pagātnē ir bijušas starptautiskas militāras operācijas, un tāpēc šīs valstis vēlas gūt drošu pārliecību, ka tribunāls neestrādās ar atpakaļejošu datumu.

Jūs bijāt to Eiropas Parlamenta deputātu skaitā, kuŗi savā laikā augsti vērtēja Vācijas kancleres Angelas Merkeles politisko darbību. Vai jūsu viedoklis šobrīd, kad Krievija iebrukusi Ukrainā, ir mainījies, ja ņem vērā viņas gadiem veidotās ciešās saites ar Krieviju, kas palīdzēja izveidot Vācijas atkarību no Krievijas energoresursiem?

Ir teiciens, ka pēc kaujas visi ir gudri. Kad Merkele nāca pie varas, tad Vācijas industrijas ietekmīgākās personas izdarīja lielu spiedienu uz Kristīgajiem demokrātiem, jo viņiem bija nepieciešami lēti energoresursi, lai panāktu lielu Vācijas industrijas izrāvieni. Jāņem vērā, ka nebija pagājušs nemaz tik ilgs laiks kopš Vācijas apvienošanās, kas prasīja pamatīgas naudas summas, lai izlidzinātu abu pušu dzīves līmeni.

Politiskajās aizkulisēs pat runāja, ka esot bijuši brīži, kad Merkele ir mēģinājusi mainīt Šrēdera iesāktu virzienu. Jāņem vērā, ka Merkele vienmēr bijusi kompromisu cilvēks.

Es ne tik daudz skeptiski skatos uz atsevišķiem politiķiem, cik uz Vācijas sabiedrību kopumā. Ziņojumos, kā Krievija attīstīja savu gāzes lobistu tiklu, var izlasīt, ka tas tika darīts ne jau tikai augstākajā līmenī, bet galvenokārt pašvaldību līmenī. Visplašākajā mērogā tika izmantota kultūra – rīkoti dažādi festivāli un citi kultūras pasākumi tajos reģionos, kur atradās gāzes rūpnīcas.

Pāris reizes esmu piedalījies Vācijā rīkotajās konferencēs. Tad, kad ir izstāstīts, kā attīstīti Putina politika Krievijā, tajā brīdī Vācijas diplomātijas “lielgari” vai eksperti tā līdzjutīgi smaida, sak, jums jau tur ir aizspriedumi. Mums, vāciešiem, tomēr vajag, lai būtu dialogs ar Krieviju. Tiesa, viņiem ir taisnība – mēs dzīvojam citā pasaulē, ja dialogs ar Krieviju būtu iespējams un ja tā būtu tikpat normāla valsts kā citas lielvalstis. Nenoliedzami, katrs ar savām interesēm.

Šobrīd Vācijā nav vienkārša situācija, jo valstij ir jāmaina sava politiskā stratēģija.

Kopīgi darināti tautastērpi

Gandrīz katrā latvieša mājā ārpus Latvijas bija un ir vismaz viens tautastērps, kas tiek augstu godāts un cienīts – vai nu paņemts līdzī kā dzimtas relikvija no Latvijas, vai pašu gatavots, austs un šūdināts, vai varbūt pasūtīnāts pie kāda no daiļamatniekiem.

No 1945. līdz 1991. gadam trimdas latviešiem saikne ar

Latviju bija ierobežota, bija retas iespējas pasūtīt tautastērpus no Latvijas. Zināšanas par tautastērpiem un to darināšanu balstījās bēgļu gaitās izvestās grāmatās, reizēm arī no Padomju Latvijas atsūtītos izdevumos. Lielu autoritāti trimdas sabiedrībā ieguva cilvēki, kuŗi bija mācījušies etnografiju un rokdarbus Latvijā. Vairākās vietās pa-

Cepuru veidne. Izmantota Alsungas tautastērpa cepuru izgatavošanai tautas deju kopas "Diždancis" vīriem Toronto, Kanādā 20. gadsimta 70. gados // Foto: Mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" krājums

saulē veidojās latviešu tautastērpu interesentu grupas, kuŗu dalībnieki kopīgi mācījās etnografiju, apguva tautastērpu darināšanu un kopā gatavoja tērpus.

Šī cepuru veidne tiks izstādīta no 2023. gada 9. jūnija līdz 3. septembrim mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" izstādē "UZVILKT LATVIJU. Latvieša tautastērps pasaule" Latvijas Nacionālās bibliotēkas izstāžu zālē. Izstādē būs aplūko-

Toronto latviešu biedrības sestdienas skolas vecāki mācās rokdarbus un darina tērpus Toronto latviešu biedrības namā 1984. gadā // Foto: No mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" krājuma. Lilijas Balgalves-Treimanis dāvinājums

jami 40 ārzemju latviešu tautastērpi un to valkātāju un darinātāju stāsti.

Toronto latviešu tautas deju kopa "Diždancis" Zigurda Miezīša vadībā nolēma paši iemācīties darināt savus tautastērpus. Puiši tika aicināti gatavot Alsungas vīru tērpus, savukārt meitām tautastērpu darināšanā tika dota brīva izvēle. Tā deju kopas vīrieši paši darināja lielās

hūtes, bet sievietes iemācījās aust pīnes, ko šūt gar brunču malām. Atzīstot E. Kivickas un A. Karnupa sagatavoto izdevumu "Novada tērpi" par ļoti noderīgu informācijas avotu tautastērpu izgatavošanai, deju kopa "Diždancis" to izdeva atkārtoti, grāmatu papildinot gan ar dziju krāsu paraugiem, gan ar fotografijām, kuŗās paši dejojotāji bija tautastērpu modeļi.

Judītes Vāgneres vadītās tautas deju kopas "Vecais Diždancis" dejojotāji pašu gatavotajos tautastērpos Toronto, Kanādā 1990. gadā // Foto: No mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" krājuma. Solveigas Miezītes dāvinājums

Vēsturiska Alsungas sakta, izglābta no dubļiem, ceļo pa pasauli

Stāsti no muzeja "Latvieši pasaulē" topošās izstādes "UZVILKT LATVIJU. Latvieša tautastērps pasaulē"

Gandrīz katrā latvieša mājā ārpus Latvijas bija un ir vismaz viens tautastērps, kas tiek augstu godāts un cienīts – vai nu paņemts līdzī kā dzimtas relikvija no Latvijas, vai mantots no paaudzes paaudzē, vai pašu gatavots, austs un šūdināts, vai varbūt pasūtīnāts pie kāda no daiļamatniekiem. Tautastērps veido un uztur saikni ar Latviju.

Šovasar muzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" izstādē "Uzvilkta Latvija" būs aplūkojami 40 ārzemju latviešu tautastērpi un to valkātāju un darinātāju stāsti. To vidū būs Austrālijas latvietes Māras Siksnas Alsungas tērps, kura mūžs vijas no aizpagājušā gadsimta līdz mūsdienai Alsungai, piedzīvojot arī Austrālijas tropisko svelmi un uzstāšanos dažādās pasaules malās.

Komplektējot tērpu pa Alsungas mājām

Tautastērpa pirmā īpašniece bija Elfrīda Bikauniece (1912–2001). Pēc 1931. gada dziesmu svētkiem Elfrīda bija sajūsmā par Kurzemes koristu tautastērpiem un nolēma sev iegādāties Alsungas tērpu. Tolaik divdesmitgadīgā Elvira kopā ar draudzeni aizbrauca uz Alsungu un gāja no mājas uz māju, meklējot kādu, kas būtu ar mieru tautastērpa daļas pārdot.

Jaunajām sievietēm laimējās kādās lauku mājās nopirkt brun-

Elfrīda Bikauniece (pa kreisi) savā Alsungas tērpā Latvijā 1940. gadā.

čus un kreklu. Jostu un villaini viņas ieguva no sievietes, kas teica, ka tās nākot no viņas krustmātes vecāsmātes pūra – rokdarbu vecumu viņa nevarēja noņemt, bet rēķināja, ka josta un villaine kalpojusi vismaz četras paaudzes.

Lielo saktu nevienās Alsungas apkārtnes mājās nepiedāvāja, taču Elfrīda nelikās mierā, līdz kāds atcerējās, ka, rokot kūtij pamatus, miets atdūries pret metālu un strādnieki izvilkuši gauži salocītu vecu saktu, ko aizmetuši gruvešos. Saktu izdevās

atrast, un Elfrīda priecājās, ka šo dubļiem un māliem apķepušo dārgumu viņai atdeva pa brīvu, jo visa līdzpaņemtā nauda jau bija iztērēta. Rīgā kāds sudrabbālis saktu attīrīja un pielaboja – uz vara daļām šur un tur vēl bijušas nelielas zeltījuma pēdas, un meistars zinājis Elfrīdai teikt, ka sakta ir ļoti sena.

Villaine kā mugursoma

Otrā pasaules kara laikā Elfrīda Bikauniece, tāpat kā daudzi citi latvieši, bēga no Latvijas otrreizējās Padomju okupācijas. 1944. gadā Elfrīda Alsungas villainē ielocīja seno saktu un pāris mīlas gleznas, kā lences piediedza jostu un ar šādu mugursomu devās trimdā. Nākamajai tērpa īpašniecei Mārai Siksnai stāstījusi: "Grūtos laikos es bieži jutu, ka vecā sakta man ir kā talismans, kā sargenģelis, kas ļāva izvairīties no briesmām un deva garīgu spēku."

Pēc vairākiem gadiem bēgļu nometnēs Vācijā, Elfrīda nonāca

Māra Sikсна savā Alsungas tērpā Minsterē, Vācijā 1984. gadā

Austrālijā, kur iesaistījās trimdas latviešu sabiedrībā. Laika gaitā Elfrīda tautastērpa atlikušās daļas – saktu, jostu un villaini atdāvināja citai aktīvai latvietei – Mārai Siksnai, kura latviešu jauniešiem Austrālijā lasīja lekcijas par latviešu tautastērpiem, ornamentiem un tradīcijām.

Tautastērps dodas turnejā
1976. gadā Austrālijas latviešu deju ansamblis "Saulis josta" gatavojās pirmo reizi braukt Austrālijas un pasaules ceļojumā ar deju un dziesmu uzvedumu.

(Turpinājums 15. lpp.)

TRIMDAS PERSONĪBU PAŠPORTRETI

KAROLA DĀLE

DEGOŠĀ SVECE

Uz mana galda, lēni pilot, deg svece. Aiz loga plosās vējš. Tuvojas atkal kāda viesuļvētra, kas tik raksturīgas šai zemei. Vai arī dzīve brīžiem nav kā viesuļvētra?

Uz mana galda, lēni pilot, deg svece. Kad svece izdzisis, beig-sies dzīve...

Es ienācu šai pasaulē vairāk nekā pirms pussimt gadiem. Tas esot noticis 1905. gada Lieldie-nu sestdienā, saulei lēcot Klei-stes Auzarajos, Rīgas pievārtē. Sievas skraidījušas ar raušu pan-nām. Tā stāstīja man māte un tēva māte.

Atceros – sēdu uz grīdas un brēcu, māte mani bar – glītās, jaunās tapetes ar zīmuli sašvi-kātas. Bet man tik ļoti patika toreiz ar zīmuli darboties, vien-alga, tapetes jaunas vai vecas. Man varēja būt tā gadi divi ar pus.

Ir kāds rīts. Saule vizinās pa Auzarāju pļāvām. Dzied cirulis, dzied. Es brienu basām kājām rasā, un man liekas, ka visa ze-me šūpojas un es šūpojos tai līdz. Mani pārņem neaprakstā-ma prieka sajūta. Ir tā, it kā es pati būtu saule, debesis, cirulis, rasa, viss kopā. Tas varēja būt desmit, vienpadsmit gadu vecu-mā. Tik brīnumaini vieglu un gaisīgu laimes izjūtu es nekad vēlāk vairs neesmu pārdzīvojuši.

Pirmā pasaules kara laikā es bieži biju izsalkusi. Ēdām kazu-ragu raušus un kartupeļu mizas. 1919. gadā, naktī no astotā uz devīto augustu, ļauns vīrs paņē-ma dzīvību manam tēvam, mā-sīcai un brālēnam. Es ar māti un jaunāko māsiņu izbēgām pa logu un paglābāmies rudzos.

Šo nakti es neaizmirsīšu, kaut dzīvotu trešas dzīves.

Es nebiju zaudējusi vienīgi tēvu un savus rotaļu biedrus, bet biju sastapusies vaigu vaigā ar cilvēka ļaunumu, ar nāvi, ko cilvēks sagādā cilvēkam. Es, pus-audze, pēkšņi nicināju pieaugu-šos. Pirmo reizi es pārdzīvoju atšķirtības un pilnīgas vientuļi-bas sajūtu. Mani bija briesmīga vilšanās par dzīvi un cilvēkiem.

Ar cilvēkiem mani atkal kaut cik salīdzināja mans latviešu va-lodas skolotājs M. Beķeres gim-nazijas pēdējā klasē – Apsīšu Jē-kabs, šis dižais hernhūtiētis. Ne jau ar to, ko viņš mācīja, bet ar savu labieša stāju. Apsīšu Jēkabs bija brīnišķīgs un lādzīgs, bet pagalam necieta Raini un Aspa-ziju. Mūs, vairākas meitenes, tas kaitināja, un kādā dienā, kad temats bija "Mani sestdienas va-kari un svētdienas rīti", rakstīju, ar kādu aizrautību es lasu Raiņa dzejas utt. Tāpat bija darijušas arī citas meitenes. Satrauktas gaidījām, kas notiks. Kad saņē-mu burtnīcu atpakaļ, tur bija gan atzīmēti ar sarkanu zīmuli malā Bībeles panti, bet atzīme bija apaļš piecnieks, jo – valodas un ortografijas kļūdu manā rakstā nebija. Tas liecināja par skolotāja rakstura dīzumu un cēlumu, par iecietību pret otra individa domām. Un, ja vēlākā dzīvē esmu spējusi cienīt citu cilvēku domas, kaut arī pretējas manējām, tas ir lielā mērā Ap-sīšu Jēkaba nopelns.

Latvijas Universitātē es stu-dēju tieslietas. Diplomu ieguvu 1932. gadā un desmit gadus dar-bojos kā zvērīnāta advokāte. Man patika mans darbs.

1944. gada 9. augustā, tieši pēc

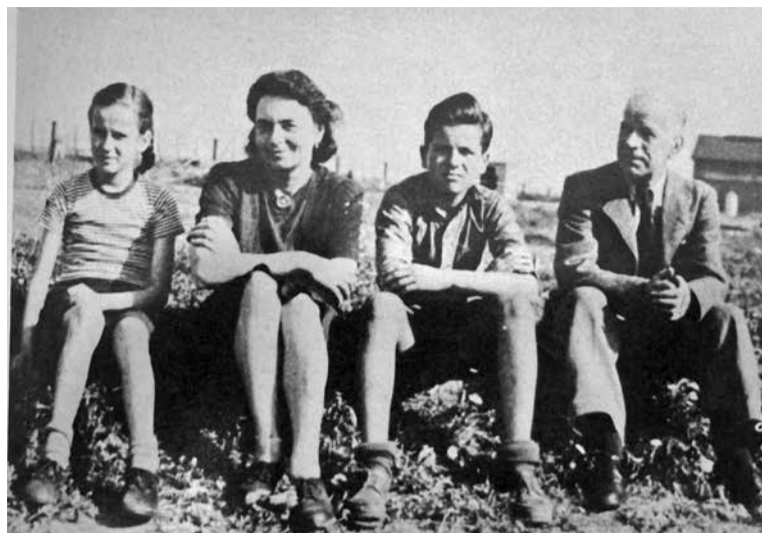
25 gadiem, kad ļaundaris no-galināja manu tēvu, es iekāpu kuģi un zaudēju savu dzimteni. Arī šī diena nekad nav aizmirsta-ma.

Trimdā Vācijā strādāju par juriskonsulti UNRRA's organizā-cijā Fuldā un Mīnchenē.

Personīgā dzīvē paguvu vai-rākārt apprecēties un šķirties, bērni man bija vienīgi pēdējā laulībā ar Viktoru Dāli – Kornē-lijs un Sibilla. Tagad mani bērni savukārt izstudējuši un apprecē-jušies. Man ir četri mazbērni – Andrejs un Daina (Kornēlija), Jānītis un Pēterītis (Sibillas). Viktoru Dāli ieskāva Varavīks-nes loks 1960. gada 14. februārī. Īsi pirms savas aiziešanas viņš izteicās, ka nāve viņu nebiedējot, vienīgi pārņemot bezcerīgas skumjas, domājot, ka nekad vairs nedzirdēs rītos gaiļi dziedam.

Dzejojusi esmu galvenām kārtām naktīs. Klusumā un atšķir-tībā iespējama lielāka iegrem-dēšanās sevī. Un dzejošana jau nav nekas cits, kā vēlēšanās at-minēt pašam sevi, uztaustīt savu "es", to vienreizīgo, nesamainā-mo dievišķo dzirksti, kas apslēp-ta dus ikvienā cilvēkā. Ja mums izdodas kaut cik izprast sevi, mēs labāk izprotam arī "tu" – citus cilvēkus.

Kādreiz jaunībā, kad spēcīgs Erosa vējš mani nesa pāri kal-niem un pakalniem, biju no tie-sas pārliecināta, ka Erosa pār-dzīvojumā vienmēr ir abpusīgs. Tak kādā mirklī norimstoties pēkšņi atskārtu, ka arī šai pār-dzīvojumā cilvēks ir bezgala vientuļš. Šīs negaidītās atziņas satriekta, sāku vērīgāk ieskatī-ties sevī, citos, sāku pārvērtēt sevi un pasauli. Tā ir sasodīti

Karola Dāle ar dzīvesbiedru Viktoru Dāli un bērniem Sibillu un Kornēliju Vācijā, 1947. gadā

grūta lieta iepazīt pašam sevi. Ir jābūt drosmei saredzēt kā spo-gulī savas vajības un trūkumus. Saredzot sevi, ir iespējams pa-mazām, neatlaidīgi strādājot pie sevis veidošanas, garīgi augt un attīstīties.

Dzeja un māksla, manuprāt, ir tas medijs, kas vispār cilvēkam paver kaut cik iespēju saskarties garīgi ar otru cilvēku.

Esmu daudz mācījusies dzīves skolā, gan pieredzē, gan lasot. Jau no mazām dienām esmu "rijusi" grāmatas, kā mana māte teica. Gan dzīvē, gan grāmatās esmu meklējusi atbildi jautāju-mam, kas ir cilvēks savā dziļā-kā būtībā un kāda viņa attieksme ar Visumu. Mani dziļi ir intere-sējušas arī psiholoģija un filo-zofija. Tā, atceros, Rīgā tikko iznākušas, "apriju" Freida un Adle-ra grāmatas. Šis tas ieinteresēja, bet nevarēju nepamanīt vien-pusību. Allaž esmu centusies lasīt darbus oriģinālvālodā. Tā, skolas laikā apguvu gandrīz visu krievu un lielu daļu vācu li-teratūras. Tagad "izskaidrojos"

ar angļiem. Brīvi runāju, lasu un rakstu četrās valodās: latviešu, krievu, vācu, angļu. Franciski varu lasīt ar vārdnīcas palīdzību.

Likteņi ir saistījušies un rai-sījušies, klusi ir bijuši vakari un mīļīgi rīti; rasā salušas kājas un sirds. Kāds ir paņēmis pie rokas un ievēdis mājās, bet nav bijis palikšanas. Lielceļi tāli un putek-ļaini staigājami, arvien vēl stai-gājami. Mēs nākam un ejam, un atgriezamies. Mēs esam tie paši, tikai citi laika grieži un cits vēstures ritums.

Dzīve brīžiem ir kā viesuļ-vētra, tā uzsievē cilvēku māko-ņos (draudzībā, mīlestībā), ļauj atkal krist izmisuma un vien-tuļības bezdibeņos (naids, nesaprašanās). No visa tā manā dzīvē ir bijis gana, bet es pieņemu un apliecinu dzīvi ar visām tās ciešanās, jo dzīve un dzīvība ir kā svece. Tām jādeg.

*No grāmatas "Pašportreti",
sastādījis Teodors Zeltniņš.
Grāmatu Draugs, 1965.*

Māra Siksnā Alsungas tērpā kopā ar meitām Ilmu (vidū) un Zintu (pa labi) 1986. gadā.

Vēsturiska Alsungas sakta, izglābta no dubļiem, ceļo pa pasauli

(Turpināts no 14. lpp.)

Māra, būdama ansambļa dejoj-tāja, nolēma uz turneju Alsung-as tērpam darināt pārējās da-ļas, lai varētu seno saktu, jostu un villaini godam parādīt visai pasaulei.

Mārai palīgā nāca citas Austrālijas latvietes. Māsas vīramāte Zenta Šaulis savērpa zili sarkanu smalkas vilnas pavedienu un uzauza vieglu audumu brun-čiem, lai varētu tajos dejot Austrā-lijas svelmē un ērti pārvadāt lidmašīnā. Galvasauta mežģīni, krekla piedurknes un pērļoto apkaklīti darināja citas Austrā-lijas latvietes. Savukārt zeķes uz-adija meitene no Jaunzēlandes, kas no Māras irēja istabu un par latviešiem neko nezina. Biezo melno jaku pašuva Māra pati, bet reti kad to uzvilka, jo Austrālijā latviešu svētki galve-nokārt tika svinēti vasarā un tālā kontinenta tveicē vilnas tērpā dejot un dziedāt nebija viegli.

No Austrālijas atpakaļ uz Alsungu

Nākamais 30 gadus Māra lepmi vilka Alsungas tautastērpu lat-viešu pasākumos, dejojot "Sauls jostas" izrādēs daudzviet Austrālijā, ieskaitot slaveno Sidnejas Operas namu. Ar latviešu dzies-mu un deju uzvedumiem Austrālijas latvieši viesojās Kanādā, ASV, Zviedrijā, Lielbritānijā, arī Latvijā. Tērps tika vilkts ne tikai koncertos, bet arī demonstrā-cijās par Baltijas brīvību un svi-nīgās pieņemšanās Austrālijas valdības pasākumos. Māra savā Alsungas tērpā redzama arī "Ekspo" izstādes pasākumā Bris-bānē un aborigēnu mākslas iz-stādē Anša Epnera filmā "Es esmu latvietis" (1990).

2006. gadā šī tautastērpa vē-ssturiskās sastāvdaļas atgriezās at-pakaļ savās "istajās mājās" – Al-sungā, un nu glābjas Alsungas Amatu mājā. Mūzejs "Latvieši pasaule" tērpu deponējis, un visa

savā krāšņumā tas būs redzams izstādē "Uzvilk Latviju. Latvie-šu tautastērps pasaule".

Izstāde "Uzvilk Latviju. Lat-vieša tautastērps pasaule" no 2023. gada 9. jūnija līdz 3. sep-tembrim būs skatāma Latvijas Nacionālās bibliotēkas izstāžu zālē, Rīgā, Mūkusalas ielā 3. Ieeja izstādē bezmaksas.

Izstādes kuratores Marianna Auliciema un Ieva Vitola.

Izstādes tapšanu atbalsta LR Ārlietu ministrija, LR Kultū-ras ministrija, Sabiedrības inte-grācijas fonds, Valsts Kultūrka-pitāla fonds, ziedojumi Ritas Grīslis Sējas piemiņai.

Vairāk informācijas
info@lapamuzejs.lv
29184594
www.lapamuzejs.lv/
uzvilk-Latviju

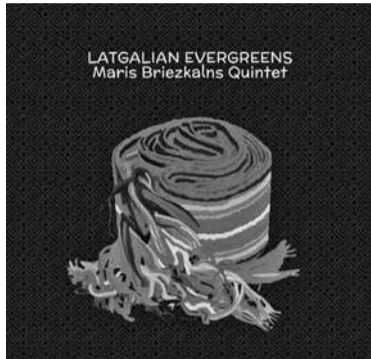

LIGITA KOVTUNA

“Tas bija dvēseliskākais džeza koncerts, kādu nācies dzirdēt,” pēc koncerta un diska *Latgalian Evergreens* prezentācijas sarīkojuma Mazajā Mežotnes pilī 23. aprīlī teica ne viens vien klausītājs. Žurnāliste Evija Kalnbērza piebilst: “Tas taču ir ģeniāli, ka mūzikā iespējams vienkāršu melodiju bagātīgi apdāvināt ar talantīgu mūziku iztēles augļiem!”

Koncerta un diska ideja pieder Mārim Briežkalnam – piedzējusajam džeza bundziniekam un pazīstamo festivālu “Rīgas ritmi” rīkotājam, Latvijas Radio 1. studijas vadītājam. Māris gan uzsver, ka idejas “autorība” pieder viņam kopā ar mecenātu, Latvijas Goda konsulu Amerikā Piteru Ragaušu. “Kad

koncertējām pie viņa Teksasā, uzdāvinājām disku *Latvian Evergreens*, kas nāca klajā 2005. gadā. Pīteram tas ļoti iepatikās, un, būdams latvietis ar saknēm Latgalē, viņš ierosināja, ka derētu izveidot līdzīgu programmu ar Latgales mūzikālo mantojumu. Uzaicinājām etnomūziķi, dzie-

Mūzicē Viktors Ritovs // Foto: Aivars Liepiņš

Biruta Ozoliņa // Foto: Aivars Liepiņš

Mazās Mežotnes pils saimniece Regīna Deičmane // Foto: Aivars Liepiņš

Džezs ar latgalisko dvēseli

Žilinska bērnu dziesmiņu motīvus, un, protams, Raimonu Paulu. Starp citu, *Latgalian Evergreens* iekļauta arī Maestro kompozīcija “Latgalei” (“*Sirds man paliek tavā malā, Rāzna, un Latgale...*”), ko savulaik dziedāja neaizmirstamā Margarita Vilcāne un kas jau saucama par folklorizējušos.

Kad 2010. gadā klajā nāca *Latvian Evergreens* 2. daļa, mūzikologs Orests Silabriedis rakstīja: “Labi nostādinātai, dažbrīd arī jau pavisam aizmirstai klasiķai nereti tik vien vajadzīgs, kā radošas fantāzijas lietus, lai dažādu laikmetu chrestomatiskās pērles iegūtu otru dzīvību. 2005. gadā Māris Briežkalns ar domu biedriem radīja latvju evergrīnu pirmo seriju, isti pat nedomādam, ka varētu sekot turpinājums...” Un raksturojot kompozīcijas, teica: “Dažs gabals teju kā mūzikas mikla, cits momentāni atpazīstams – ik melodija, no archīva smaržas atbrīvota, dzen jaunus dzīvības asņus.” Teiktais pilnā mērā attiecas arī uz jaunumu – *Latgalian Evergreens*.

dātāju un koklētāju, vienu no latviešu etnodžeza spilgtākajām balsīm Birutu Ozoliņu, un tapa *Latgalian Evergreens*.”

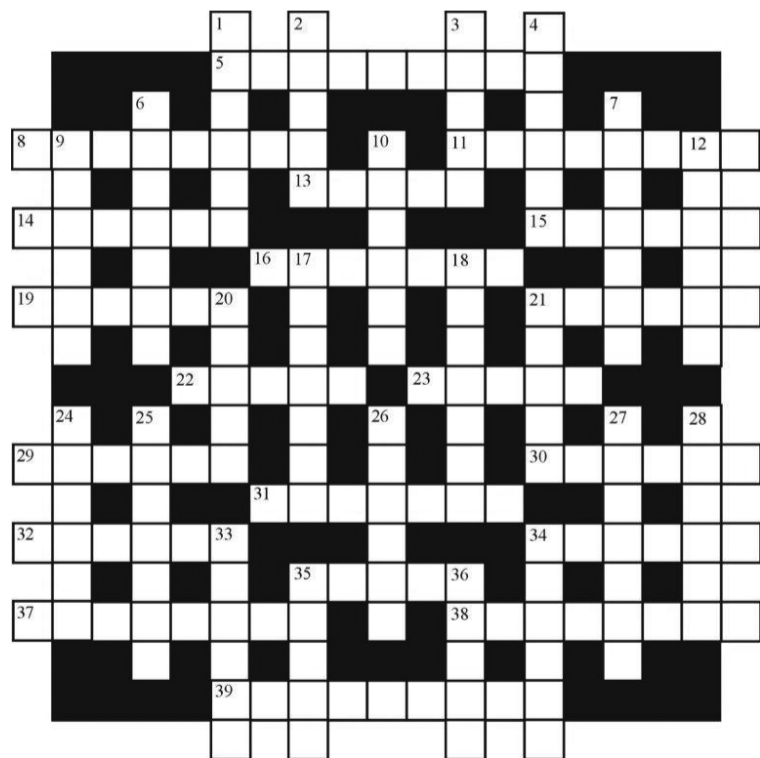
Koncerts, kā arī diska, sākās ar izjūtu “Rudiņa bolss” atskaņojumu, Birutas Ozoliņas balsij un mūziķiem ievēdot klausītājus kuplā, daudzskanīgā Latgales noskaņā. “Māra Briežkala kvintetā” mūzicē virtuozais džeza pianists Viktors Ritovs, saksofonists Kristaps Lubovs, mutes harmoniku un taustiņinstrumentus spēlēja Raimonds Macats, basu – Pēteris Liepiņš. Pie bungām – pats Māris Briežkalns, kurš arī atraktīvi vadīja koncertu, otrajā daļā, kad skanēja kompozīcijas no *Latvian Evergreens* iesaistot arī klausītājus. Publika bija atsaucīga, atpazīstot Emīla Dārziņa “Brīnos es...”, Arvīda

Mūzikas kritiķis un žurnālists Jānis Žilde pēc diska noklausīšanās nedēļrakstā *IR* rakstīja: “Viegli uztverams, tradicionāls džeza ieraksts, kurā atrodams pazīstamas melodijas, un tas varētu piesaistīt plašu klausītāju loku, ne tikai džeza cienītājus.” Māris Briežkalns: “Vēlējos sniegt klausītājiem tīru, nepārblīvētu vēstījumu, tikpat skaidru un vienkāršu kā pati tautasdziesmas melodija.”

Vāka noformējumu veidojusi māksliniece Kristīne Kutepova.

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

Sastādījis Kārlis Pētersons
Horizontāli: 5. Rīkles gļotādas iekaisums. 8. Kaķu dzimtas dzīvnieki. 11. Neprofesionāli sportisti. 13. Asinsrites orgāns. 14. Vingrinājumi aktiermākslas pilnveidošanai. 15. Enerģiska, rosīga. 16. Sporta speciālisti. 19. Gaudu malšanas blakusprodukts. 21. Maza auguma zirgs.

22. Nelieli grauzēji. 23. Indīga čūska. 29. Karpu dzimtas zivs. 30. Vienkāršie mehānismi. 31. Rudens puķes. 32. Dārzeni. 34. Valsts diplomātiskais pārstāvis citā valstī. 35. Ābolu vīns. 37. Nesteidzīgs gājienis. 38. Neaizņemtas, brīvas vietas. 39. Salu valsts Atlantijas okeānā.

Vertikāli: 1. Blēdīgi darījumi.

2. Peldēšanas stils. 3. Negausīgi ēdāji (sar.val.). 4. Dzīvojamā telpa. 6. Attīstības pakāpe. 7. Ēriku dzimtas puskrūms. 9. Reprodukcija. 10. Nogulumiezis. 12. Izklaidējošs muzikāli dramatisks uzvedums. 17. Medaļas, monētas otra puse. 18. Trauks šķidrumu pārtvaicēšanai. 20. Piena produkts. 21. Liels dekoratīvs dārzs. 24. Auduma krāsošanas paņēmieni. 25. No maltiem produktiem gatavots ēdiens. 26. Pilsēta Kurzemē. 27. Pilsēta Kurzemē. 28. Apdzīvota vieta Kuldiņas novadā. 33. Laiska. 34. Augu pazemes daļas. 35. Sporta veids. 36. Zodiaka zvaigznājs.

Krustvārdu mīklas Nr. 17 atrisinājums

Horizontāli: 6. Upene. 7. Trīsas. 8. Trusis. 10. Tērce. 11. Vilaine. 12. Kaklauts. 13. Terases. 16. Startis. 19. Vērsis. 22. Studija. 23. Piepes. 24. Ziepes. 25. Pienene. 26. Fokuss. 28. Laipas. 30. Krevele. 35. Karamele. 37. Mārciena. 38. Trūce. 39. Subaru. 40. Skonto. 41. Mieži.

Vertikāli: 1. Olīvas. 2. Austere. 3. Lepra. 4. Ietekme. 5. Rasols. 7. Tulzna. 9. Stutes. 14. Raudene. 15. Svitene. 17. Triko. 18. Treks. 20. Ētika. 21. Ideja. 27. Kupris. 29. Pomelo. 31. Rietumi. 32. Lemesis. 33. Amēbas. 34. Acesnes. 36. Pūtes.

Māris Briežkalns (pa labi) un Kristaps Lubovs // Foto: Aivars Liepiņš

Raimonds Macats // Foto: Aivars Liepiņš

SPORTS

Latvijas basketbolistiem Pasaules kausā izaicinoša grupa un spēles Džakartā

// FOTO: F64

Pēc izlozes Manilā kļuva zināms, ka Latvijas basketbola izlase Pasaules kausa finālturnīra apakšgrupā tiksies ar Kanādas, Francijas un Libānas basketbolistiem. Grupas spēļu secībā jāsacenšas ar Libānas (25. augustā), Francijas (27. augustā) un Kanādas (29. augustā) izlasēm. Otrajā posmā H grupas komandas apvienosies ar G grupas vienībām (Spānija, Brazīlija, Kotdivuāra, Irāna). Pa divām labākajām, ņemot līdzī aizvadīto spēļu rezultātus, turpinās cīņu par iekļūšanu ceturtdaļfinālā, bet 3. un 4. vietas īpašnieki savā

starpā cīnīsies par 17.–32. vietu un ceļazīmēm uz olimpisko kvalifikācijas turnīru. Spēles tiks aizvadītas 31. augustā un 2. septembrī. “Mēs sākam šo ceļu no ļoti zemas starta pozīcijas, bet esam nopelnījuši šo lielisko iespēju spēlēt turnīrā ar pasaules labākajām komandām un spožākajām zvaigznēm,” teica Latvijas valstsvienības galvenais treneris Luka Banki. “Pieņemsim zināšanai izlozes rezultātus. Protams, Francijas un Kanādas komandu spēkam papildus reklāma nav vajadzīga, bet arī mēs nesam nekādas Pelnrušķītes.

Šādos turnīros sīžetu un komandu likteņus ietekmē daudzi faktori. Galvenais, lai spēlētāji būtu veseli, un, protams, jāizdara viss iespējamais, lai pēc spēles labāk sagatavotos.”

Porziņģis atteiksies no spēlētāja opcijas un parakstīs jaunu līgumu

// FOTO: Reuters/ScanPix

Kristaps Porziņģis plāno atteikties no spēlētāja opcijas, kas viņam nākamajā sezonā garantē 36 miljonus ASV dolāru lielu atalgojumu. Viņš grasās parakstīt jaunu līgumu ar Nacionālās basketbola asociācijas (NBA) klubu Vašingtonas “Wizards”. 27 gadus vecais Porziņģis var izvēlēties turpināt līgumsaistības, kas 2023./2024. gada sezonā viņam garantētu 36 miljonu ASV dolāru algu, vai arī kļūt par brīvo aģentu. “Bleacher Report” apskatnieks Ēriks Pinkuss vēsta, ka Porziņģis kļūs par brīvo aģentu ar mērķi vienoties par jaunu ilgtermiņa līgumu ar “Wizards”. Iepriekšējā sezonā Porziņģim bija labāka viņa karjerā. Vidēji mačā viņš guva 23,2 punktus.

(Turpināts 20. lpp.)

Porcelain plate: "First Latvian Song Festival in Chicago" 1953. United States of America. Porcelain, hand painting. Diameter: 23.5 cm/9.25"

Nākat svinēt Dziesmu Svētku 150 gadu jubileju!
Filadelfijā, 2023. gada 20. maijā
plkst. 20s (durvis būs atvērtas 1:30 PM)

Programmā:

“Dziesmu svētku nozīme ASV, skatoties no 150 gadu perspektīvas”
Ievada vārdi - **Pēteris Dajevskis** un **Dace Aperāne**
“Kolibri ansambļa vēsture un muzikālie piedzīvojumi”
Viesu lektore - **Līga Aldiņa**

Filadelfijas Latviešu Kamerkora ansambļa, diriģentes **Guntas Plostnieces** vadībā un vijolnieces **Gunas Panteles** un pianista **Andrew Puntel** pavadījumā

Filadelfijas “Dzirkstele”, **Astrīdas Liziņas** vadībā

Pāru dejas, alta vijolnieces **Annijas Kerno**, vijolnieces **Gunas Panteles** un pianista **Andrew Puntel** pavadījumā

Come and celebrate the 150th anniversary of the Latvian Song Festival Philadelphia, Saturday, May 20th at 2:00 PM (doors open at 1:30 PM)

Program:

The Significance of the American-Latvian Song Festival in a 150 Year Perspective
Introductory remarks - **Peter Dajevskis** and **Dace Aperāne**
The Musical Journey of the Kolibri Ensemble: Celebrating Latvian Folk Music and Preserving an Ancient Culture
Guest speaker - **Līga Aldiņa**

The Philadelphia Latvian Chamber Choir
Under the direction of **Gunta Plostnieks** with musical accompaniment by violinist **Guna Pantele** and pianist **Andrew Puntel**

Philadelphia Dance Ensemble “Dzirkstele” (Spark)
Under the direction of **Astrida Liziņa**

Dancing in pairs
With musical accompaniment by violist **Annija Kerno**, violinist **Guna Pantele** and pianist **Andrew Puntel**

Admission: \$20; reduced rate for Latvian Society and TILTS members: \$15
The LATVIAN SOCIETY OF PHILADELPHIA 531 N 7th Street, Philadelphia, PA 19123
Organized by the Philadelphia Latvian Society in association with the Latvian Cultural Association TILTS
www.latviansociety.com/events

LATVIAN AMERICAN SHIPPING LINE

Kravas pārvadājumi starp ASV un Latviju!

Visāda veida kravas sūtījumi: **pārcelšanās** (uz vai no Latvijas), **auto transports**, **gaisa kravas**. Arī kārtojām palīdzības sūtījumus **uz Ukrainu** (caur Latviju).

• **Paku** (u.c. sūtījumu uz LV) **savākšanas tūre no 11.-30. aprīlim.**

• **Skat. 1. aprīļa LAIKA numuru un mūsu mājas lapu!** → Piesakāties mūsu paku epastiem!

Zvaniet: 1-888-LATVIAN • Rakstiet: info@lasl.com • www.lasl.com

PĒRK

Pērku mežu, lauksaimniecības zemi. Tālr. +371 29386009.

MATISS KUKAINIS

ADVOKĀTS AR TIESĪBĀM ASV UN LATVIJĀ.

- **Mantošana.**
- **Īpašuma pirkšana un pārdošana.**
- **Meža apsaimniekošana un pārdošana.**

Vaiļņu iela 3, Rīga, LV-1050
e-pasts: matiss@ska.lv
+371 28390346

Kopuzņēmums BALTINAMI piedāvā:

- **PIRKT** Jūsu daudzīvokļu namu vai tā daļu Rīgā;
 - **PIRKT** Jūsu zemi un mežu platības vai to daļas Latvijā;
 - **SAKĀRTOT** īpašuma tiesības.
- Izskatīsim visus piedāvājumus

Andris Padegs, Anita Batarags: 201-788-5315 (NJ)

abatarags@optonline.net

Raimonds Mauliņš +371-29-614-612 (LV)

raimondsmaulins@gmail.com

VALDA
RAINEY

Quo ibimus? – Kur mēs iesim? Šis moto skanēja cauri visas dienas garumā Daugavas Vanagu ikgadējā delegātu sapulcē šā gada 22. aprīlī.

Daugavas Vanagu organizācija tika dibināta pirms 78 gadiem Beļģijā, lai atbalstītu Otrā pasaules kara latviešu karavīrus, leģionārus, kuŗi varonīgi cīnījās, lai aizstāvētu Latviju un mūsu tautu pret Padomju Krievijas Sarkano armiju. Un šodien Daugavas Vanagi atzīst, ka savu uzdevumu godam veikuši. Kurp iet un ko darīt tālāk? Šis jautājums paliek atklāts. Bet – sāksu visu pēc kārtas. 21. aprīļa pēcpusdienā viesmīlīgajā latviešu namā Indianapolē ieradās viesi un delegāti no deviņām DV apvienībām uz iepazīšanās vakaru neformālā gaisotnē. Vakars sākās ar mācītāja Ivo Roderta atklāšanas runu un lūgšanu. Ivo Roderts: “Jūtos patiešām pagodināts par uzaicinājumu teikt jums dažus vārdus, iesākot šo DV 73. delegātu sapulci. Bet pirms mēs to sākam ar, manuprāt, īsti svētīgu un piemērotu Mārtiņa Lutera lūgšanu, es gribu izteikt kādu novēlējumu. Tiešām – laiki mainās. Šodien vajadzības, aktualitātes un izaicinājumi ir pavisam citādi nekā tie bija jūsu organizācijai pirms 10, 20 vai 40 gadiem. Tomēr vienmēr sev atgādiniet, kādu ceļu mērķu dēļ jūsu organizācija tika izveidota. To paturot prātā, atceroties jūsu pašu pūles, darbus, bēdas, priekus, neveiksmes un izdošanos, tad arī domājiet, plānojiet un lemiēt priekš nākotnes. Lai Dievs jūs bagātīgi svētī!”

Tam sekoja Daugavas Vanagu ASV priekšnieka Andŗa Kursieša izcila uzruna, kuŗu citēsim.

“Pirms septiņiem gadiem es stāvēju jūsu priekšā šajā pašā telpā 66. delegātu sapulces atklāšanas aktā un runāju par DV organizācijas nākotni. Manas runas nosaukums bija “*Quo vadimus?*” – kurp mēs ejam? Gan šeit, ASV, gan starptautiskā līmenī ir bijis daudz diskusiju par organizācijas nākotni, un ir daudz domāts par šo svarīgo jautājumu “kurp mēs ejam?” Jāatzīst, ka īsti progresā nav bijis, un šodien joprojām neesam izlēmuši par Daugavas Vanagu turpmāko virzību. Pēdējā klātienē DV CV sēdē Klīvlāndē 2022. gada jūnijā Centrālās valdes locekļi tika aicināti apspriest šo jautājumu ar nosaukumu “Ceļš uz Havaju salām”, kur ierašanās Havaju salās bija ideāls rezultāts organizācijas nākotnei.

Plāna kodols ir jaunu DV biedru iegūšana. Populārākais ieteikums (varbūt pat loģiskākais) ir mainīt organizācijas identitātes zīmolu, lai padarītu to pievilcīgu jaunākiem cilvēkiem. Taču rodas jautājums: kādā veidā mēs (DV) varētu turpināt būt unikāli, cenšoties pārveidot sevi? Daži no ierosinājumiem, kas ir izteikti (gan šeit, ASV, gan arī CV locekļu vidū), ir: palielināts atbalsts kultūras pasākumiem; atbalsts sporta pasākumiem; papildu palīdzība jauniešiem, kuŗi mācās Latvijas vasaras skolās/nometnēs; palīdzība Lat-

vijā personām nelabvēlīgā situācijā; palīdzība Latvijā cilvēkiem ar garīgiem un fiziskiem traucējumiem. Bet vai patiesībā jau nav daudz labdarības organizāciju, kas jau dara šīs lietas? Kas starp šiem iespējamajiem “jaunajiem” mērķiem atšķirtu “Jauno DV” no pūļa? Vai tiešām vēlamies radikāli mainīt savu pamatidentitāti, lai tikai (mākslīgi) turpinātu pastāvēt, piesaistot jaunākus biedrus, kuŗiem, visticamāk, neinteresē ne organizācijas dibinātāji, ne vēsture, ne 75 gadu mērķi? Vai mēs vienkārši vēlamies kļūt par “*send me more money.com*” organizāciju, kuŗas galvenais mērķis ir piesaistīt jaunus ziedotājus dažādu jauno projektu finansēšanai, ko organizācija atbalsta? Tādā gadījumā biedri nebūtu vajadzīgi, būtu nepieciešama tikai ziedotāju un potenciālo ziedotāju datu bāze un daži administratori, kas pārraudzītu periodisko ziedojumu vēstuļu izsūtīšanu, ar nelielu valdi, kas lemj par to, kuŗš saņems ienākošos līdzekļus. Kāpēc tad mums tas būtu jāsauc par “Jauno DV”, jo tam būtu maz vai pat nekādas saistības ar mūsu organizācijas lepo pagātnei? Mēs varētu vienkārši izdomāt jaunu nosaukumu, kas kalpotu tam, lai jauno organizāciju attālinātu no tās «veco karavīru» pagātnes...

Es velku paralēles starp pašreizējās DV un Okupācijas muzeja darbību. OM pastāv, lai arī turpmāk atgādinātu cilvēkiem par šausmām, kas Latvijai un latviešiem tika nodarītas laikā no 1940. līdz 1991. gadam. Tādus projektus kā Lestenes kapu kom-

1945. gadā. Ja mēs mainīsim sevi un aizmirsīsim savu vēsturi, tad nebūs neviena, kas aizstāvēs leģionāru godu, un pret viņiem vērstā Krievijas propaganda nemītiesies. Vai kāds tic, ka pēc pēdējo padomju okupācijas laikā dzīvojušo paaudžu aiziešanas mūžībā Okupācijas muzejs izmirs? Es par to ļoti šaubos. Tāpat es nesaprotu, kā mēs varam attaisnot to, ka tiek pieļauta doma izmirt mūsu atbalstam leģionāru godam un viņu vēsturei – mēs esam vienīgi, kas par to ir izrādījuši interesi.

Tātad, kur tas mūs atstāj?

Šīs divas lietas var būt saderīgas? Nezinu, bet piedāvāju šo kā vienu pārdomām. Ceru uz dzīvu un konstruktīvu diskusiju par šo jautājumu sapulces laikā.

Jāuzsver, ka šie iepriekš izteiktie uzskati ir mani personīgi un ne vienmēr atspoguļo DV ASV zemes valdes uzskatus. Bet agrāk vai vēlāk DV gan ASV, gan citās valstīs būs jāpieņem galīgs lēmums: “*Quo ibimus?*” Karp mēs iesim?”

Delegātus sveica arī Latvijas Republikas vēstnieks ASV Māris Selga, Latvijas Republikas Goda konsuls Indianapolē Andris

pulcē šogad piedalījās deviņas apvienības ar 18 delegātiem un 42 mandātiem. Tālāk sekoja nozaru ziņojumi. Ildze Rudzītis ziņoja, ka biedru skaits kopš pagājušā gada sarucis (uz šo brīdi ir 1129 biedri), un atgādina, ka ir ļoti svarīgi saņemt precīzu informāciju no visām apvienībām par biedru skaitu.

Sapulces laikā tika debatēts par varbūtēju pāriešanu uz angļu valodu, jo bērni, kuŗiem viens no vecākiem nav latvietis, slikti pārzina latviešu valodu, bet ja viņiem ir vēlšanās piedalīties sarīkojumos, vai tāpēc viņi būtu jāatstumj valodas nezinašanas dēļ? Šai jautājumā domas krasi dalījās. Proti, ja pāriesim uz angļu valodu, vai nezaudēsim savu latvisko identitāti? Ivars Zuševics piebilda, ka varam būt lepni, ka tik ilgi esam varējuši uzturēt vairākas latviešu organizācijas un saglabāt savu valodu, jo īgaunī un lietuvieši jau sen notur savus pasākumus angļu valodā. Jānis Vinters, kuŗš ASV dzīvo tikai četrus gadus, ierosina nodrošināt tulkošanas sistēmu, lai biedri, kuŗiem nav latviešu valodas zināšanu, varētu piedalīties sēdēs un sarīkojumos, un varbūt arī Vanagi varētu organizēt latviešu valodas mācību kursus?

DV valde arī turpina izskatīt daudzus ziedojuma lūgumus un lemt, kam tos piešķirt. Mārtiņš Stāks, DV pārstāvis Gaŗezērā, ziņoja, ka valde nolēmusi atbalstīt Kronvalda zāles būvprojektu, iegādāties Gaŗezera akcijas. Delegāti ar balsu vairākumu arī nolēmj atbalstīt leģionāru piemiņas parka izveidošanu blakus Lestenes Brāļu kapiem.

Delegātiem nebija viegli atrast atbildi uz jautājumu par DV ASV nākotni. Kad nav vairs leģionāru, vai paliksim tikai par vēstures organizāciju? Bet vēsture “nepievilks” jaunus biedrus. Vai varam paturēt vēsturisko pamatu un paralēli veidot saistošu mērķi, kas pievilktu un ieinteresētu jaunus biedrus? Izskanēja ieteikums piedāvāt kaut ko tādu, ko biedri nevar dabūt citur – jautājums paliek atklāts un delegātiem vēlāk apspriežams savās apvienībās.

Delegātu sapulce izteica pateicību goda viesiem, kuŗi piedalījās delegātu sapulcē: Mārim Selga, Andrim Bērziņam, Andrejam Kancam, Mārim Kancam, kā arī izteica pateicību Indianapolē apvienībai par sapulces rīkošanu, Inesei Šteinbachai par atklāšanas koncerta programmu, saimniecei Rutai Kārķliņai ar palīdzību, Norai Ceriņai, Rasmaj Kancs, Mārim Kārķliņam, Nikam Kārķliņam un Mārai Rozenbergai. Pateicība arī kasierim Ivaram Zuševicam par izcilu un veiksmīgu darbu daudzu gadu garumā.

Lielā savīļņojumā zālē sapulces noslēgumā visi delegāti, kājās stāvot, nodziedāja Daugavas Vanagu dziesmu “Še kopā mēs biedri, kam lemts nebij’ mirt...”

Tīksimies atkal nākamgad Milvokos!

Daugavas Vanagi,
sasauksimies!

Quo ibimus? – Kur mēs iesim?

Daugavas Vanagu ASV 73. delegātu sapulce

plekss uzskatu par līdzīgu cētienu – atgādināt cilvēkiem par mūsu vareno leģionāru patieso (Krievijas propagandas nesatraipīto) vēsturi, godināt viņu upurus un aizstāvēt leģionāru, dzīvo un mirušo, godu un DV organizācijas godu, pret notiekošajiem un pieaugošajiem krievu un tā troļļu uzbrukumiem. Tas, kas noticis ka Zedelgemā (ar pieminekli “Strops” – *Red.*), ir spilgts šādu uzbrukumu piemērs. Neaizmirsīsim, ka esam parādā par savu eksistenci leģionāriem, kuri nodibināja DV

Starp velnu un dziļi zilo jūru... Ja mēs virzāms uz priekšu ar radikālu zīmola maiņu, mēs atvadāms no organizācijas, kas tika dibināta 1945. gadā. Ja mēs turāms pie saviem vēsturiskajiem mērķiem, mēs riskējam ar pastāvīgu biedru skaita samazināšanos, kas galu galā novedīs pie organizācijas izmiršanas. Vai nav kompromisa risinājuma, kuŗā mēs varam saglabāt savus vēsturiskos pamatmērķus, bet paplašināt savu darbību uz papildu projektiem, kas varētu interesēt jaunāko paaudzi? Vai

Bērziņš, kā arī Andrejs Kancs, Amerikas latviešu apvienības priekšnieka vietnieks, un Māris Kancs, Latviešu centra “Gaŗezers” kasieris. Pēc svinīgās atklāšanas sekoja izklaidējošs un jautrs koncerts, ko sniedza apvienotais Indianapolē latviešu koris Ineses Šteinbachas vadībā.

22. maijā rītā Andris Kursietis atklāja sapulces oficiālo daļu ar klusuma brīdi, pieminot Mūžībā aizgājušos DV biedrus.

Par sapulces vadītāju tika ievēlēts Andris Kursietis un par vietnieku – Mārtiņš Stāks. Sa-

